

Vision för Söderort – redovisning och organisation

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Förslag till inriktning för genomförande av Vision för Söderort godkänns.
2. Berörda nämnder inom staden ges i uppdrag att intensifiera arbetet med genomförandet av visionen.
3. Stockholms Stadshus AB uppmanas att ge styrelsen för Stockholms Näringslivskontor AB i uppdrag att samordna arbetet med genomförandet av visionen inom staden och gentemot externa aktörer.
4. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att samordna Vision för Söderort med andra styrande mål, program, policys och riktlinjer.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande under förutsättning av kommunfullmäktiges beslut enligt ovan

1. Föreliggande redovisning av arbetet med Vision för Söderort godkänns.
2. Stadsledningskontoret ges i uppdrag att följa upp arbetet med Vision för Söderort med återredovisning till kommunstyrelsen.
3. Stadsledningskontoret ges i uppdrag att samordna Vision för Söderort med andra styrande mål, program, policys och riktlinjer.

Föredragande borgarrådet Annika Billström anför följande.

Bakgrund

Kommunstyrelsen fattade den 4 april 2001 beslut om att starta ett förvaltningsövergripande arbete vars uppgift var att ta fram en vision och en utvecklingsplan för Stockholms södra stadsdelar. Syftet med uppdraget var att samla de aktörer som är verksamma i området för att driva på och understödja tillväxtmöjligheter i Stockholms södra stadsdelar. Projektet inleddes med dialoger med medborgarna, näringslivet, grannkommuner och regionala organ.

En visionsskrift - "Vision för Söderort" - utarbetades av stadsledningskontoret i samarbete med berörda fack- och stadsdelsförvaltningar. Förslaget sändes på remiss till nära 100 remissinstanser däribland myndigheter, organisationer, föreningar och företag.

Kommunfullmäktige fastställde visionen och inriktningen för det fortsatta arbetet den 2 september 2002. Berörda nämnder och bolag gavs i uppdrag att inom respektive ansvarsområde, med högsta prioritet och samordnat, arbeta med genomförandet av visionen.

Kommunfullmäktige uppdrog i samband med beslutet om visionen åt stadsledningskontoret att återkomma med förslag till permanent organisation.

Den interimistiska projektgrupp som lett projektarbetet har bestått av stadsledningskontoret, gatu- och fastighetskontoret, stadsbyggnadskontoret, utbildningsförvaltningen, integrationsförvaltningen samt näringslivskontoret. Många insatser har gjorts inom ramen för visionen och flera av dess uppdrag har påbörjats vilket redovisas nedan.

Vision för Söderort 2004

Ett gemensamt tjänsteutlåtande har utarbetats av stadsledningskontoret och näringslivskontoret med förslag, bl.a. om permanent organisation, men framför allt om fortsatt inriktning.

I förslaget betonas att en ökad fokusering på näringslivsfrågorna är av avgörande betydelse för utvecklingen i Södra Stockholm. Visionens syfte är att lyfta fram de kvalitéer och möjligheter som finns i Stockholms södra stadsdelar samt stimulera till tillväxt och långsiktig hållbar utveckling.

För att göra visionen överblickbar har åtta tematiska frågeområden formulerats enligt följande.

- Söderort - mer attraktivt att bo i,
- Infrastruktur som knyter samman och stärker,

- Ett starkare näringsliv,
- Utvecklad service och handel,
- Utveckla och profilera utbildning,
- Mångfald och utveckling,
- Gröna Söderort,
- Det gränslösa Söderort.

I visionen ingår härigenom målet om omfattande nybyggnad av bostäder och arbetsplatser samt förslag till förbättrad infrastruktur. Vidare föreslås att ett tillväxtprogram tas fram, liksom åtgärder för att förstärka servicestrukturen i Söderort. Utbildningsfrågorna har hög prioritet inom ramen för visionen liksom att utveckla och marknadsföra det gröna Söderort. Förbättrad och tätare samverkan med myndigheter, organisationer, föreningar och företag är inte bara ett medel utan ett mål i arbetet med genomförandet av visionen.

Utöver de tematiska frågorna prioriterar visionen tre geografiska områden.

- Norra Söderort (Telefonplan-Globen)
- Älvsjö-Vantör-Farsta
- Skärholmen-Kungens Kurva

Förslag till ny organisation

Då näringslivsfrågorna och tillväxtperspektivet på ett tydligare sätt skall genomsyra insatserna i visionen är det naturligt att Stockholms Näringslivskontor AB får ansvaret att leda projektet.

Näringslivskontoret föreslås få i uppdrag att utforma den nya projektorganisationen för arbetet med Söderortsvisionen i samverkan med berörda förvaltningar och bolag. Uppdraget skall redovisas löpande i kvartalsrapporter och verksamhetsberättelser. Vision för Söderort skall följas upp av stadsledningskontoret och återredovisas regelbundet till kommunstyrelsen. Förhållanden innebär också att samtliga förvaltningar och bolag som är ansvariga för visionen ytterligare bör höja takten för gemensamt genomförande och förverkligande av visionen. Vidare bör stadsdelsnämndernas roll i genomförandet av visionen stärkas. Fem av stadsdelsnämnderna i Söderort omfattas också av satsningen Stadsdelsförnyelsen. Det är viktigt att Stadsdelsförnyelsen och Vision för Söderort så långt möjligt samverkar.

Remisser

Ärendet har inom staden remitterats till gatu- och fastighetsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholms Stadsteater AB och utbildningsnämnden samt till

holms Stadsteater AB och utbildningsnämnden samt till stadsdelsnämnderna i Enskede-Årsta, Farsta, Hägersten, Liljeholmen, Skarpnäck, Skärholmen, Vantör och Älvsjö. Därtill har kommunstyrelsens arbetsmarknads- och integrationsberedning på eget initiativ lämnat ett särskilt uttalande.

Gatu- och fastighetsnämnden har inget att invända mot förslaget, men vill understryka att näringslivskontoret måste ges resurser att administrera och samordna de olika delarna av Söderortsvisionen. Nämnden förordar också att staden i det vidare arbetet med visionen för Söderort behandlar frågan om reservatsbildningar för områdena Fagersjö, Sättra och Älvsjöskogen, samt utreder den så kallade "Ekopark Syd".

Kulturnämnden ställer sig bakom föreliggande förslag om organiseringen av det fortsatta arbetet med Söderortsvisionen och vill ta sitt ansvar för genomförandet av förnyelsen av söderort från kulturpolitiska utgångspunkter. Nämnden anser att de tematiska frågor som formulerats bör kompletteras med "möjligheter att utveckla och profilera kulturområdet".

Miljö- och hälsoskyddsnämnden delar i stort remissförslagets uppfattning men förutsätter att stadens olika program däribland miljöprogrammet, som syftar mot en långsiktigt hållbar utveckling, är utgångspunkten för respektive ansvarsområde. När det gäller kompetens och utbildningsfrågor som ett strategiskt område i det fortsatta visionsarbetet, föreslår miljö- och hälsoskyddsnämnden att utbildning och forskning kring mobilitetsfrågor (Mobility Management) kan vara en utmärkt profilering av utbildning i samverkan med näringslivet.

Stadsbyggnadsnämnden är positiv till förslaget men vill understryka att Stockholms Näringslivskontor AB måste få resurser att administrera och samordna de olika delarna av Söderortsvisionen.

Stockholms Stadsteater AB anser att en intensifierad samordning bör ske när genomförandefasen av visionen nalkas. Teaterledningen är positiv till att stadsdelsförnyelse skall utgå från tillväxt och långsiktighet samt att samverkan sker med övriga satsningar till ett sammanhållet utvecklingsarbete för ytterstaden. Det är också viktigt att samordning sker, så att stadens resurser och kompetens används på bästa sätt.

Utbildningsnämnden tillstyrker förslaget till inriktning för genomförande av Vision för Söderort, att näringslivskontoret ansvarar för samordningen inom projektet och att berörda nämnder och bolagsstyrelser inom staden intensifierar arbetet med att genomföra visionen.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd anser att det inte är tillfredsställande att ålägga Stockholms Näringslivskontor AB uppdraget att samordna arbetet utan

att samtidigt tillskapa en av berörda nämnder utsedd politisk ledning för denna samordning.

Farsta stadsdelsnämnd delar remissens förslag om att arbetet med genomförande inom Vision Söderorts alla områden nu intensifieras men avstyrker remissens förslag om att styrelsen för Stockholms Näringslivskontor AB ska få uppdraget att samordna arbetet. Nämnden anser att uppdraget kräver mycket samordning mellan förvaltningar/nämnder, varför kommunstyrelsen bör få detta uppdrag.

Hägerstens stadsdelsnämnd tillstyrker stadsledningskontorets förslag till inriktning för genomförande av Vision för Söderort samt godkänner inriktningsdokumentet från berörda stadsdelsförvaltningar i söderort. Stadsdelsnämnden ser positivt på samarbete mellan stadsdelsförvaltningarna i söderort i syfte att förverkliga Vision för Söderort. Berörda stadsdelsförvaltningar har startat ett nätverk för samarbete utifrån ~~Liljeholmenprojektet~~ *Liljeholmenprojektet*. *Liljeholmenprojektet* har inget att invända mot den föreslagna projektorganisationen eller lägesredovisningen utan ser det som positivt med inriktningen mot ett upplevelse- och designstråk Liljeholmen – Södertälje och därmed också samarbetet med grundskola och gymnasieskola i utbildningsfrågor inom detta område. Nämnden förutsätter också att den verksamhet som finns i Marievik, bland annat Modehuset, tas tillvara i utvecklingen av söderort samt pekar på möjligheterna i Vinterviken att i Skulpturens Hus härbärgera ett Nobelmuseum. Nämnden ser också mycket positivt på ett samarbete mellan samtliga stadsdelsförvaltningar i söderort.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser att de föreslagna satsningarna är bra. När det gäller den föreslagna projektorganisationen anser nämnden att ansvaret bör ligga hos kommunstyrelsen. Förvaltningen vill dessutom lyfta fram vikten av ”gröna söderort”, Skarpnäcks resurser inom kultur och utbildning samt att Spårväg Syd studeras i hela sin sträckning fram till Skarpnäck.

Skärholmens stadsdelsnämnd tycker att det är viktigt att arbetet med genomförandet av Söderortsvisionen skall intensifieras och förordar att en projektorganisation bildas för arbetet med Söderortsvisionen som har mandat att gå vidare och utveckla både långsiktiga och kortsiktiga förslag. Nämnden vill också stärka stadsdelsnämndernas roll i genomförande av visionen och vill med kraft understryka vikten av att också lokalt verksamma politiker i Skärholmens stadsdelsnämnd på lämpligt sätt involveras i arbetet. Nämnden anser också att det är av stor betydelse att även ”Grönstrukturen” finns med i alla diskussioner om hur Huddinge och Stockholm (Skärholmen) kan sammanlänkas.

Vantörs stadsdelsnämnd anser att det krävs en vidareutveckling av stadens arbete med Vision för Söderort för att målsättningarna i visionen ska kunna uppnås. Vidare ser nämnden positivt på att man fokuserar på näringslivsfrågorna i det fortsatta arbetet med söderortsvisionen och motsätter sig därmed inte att Stockholms näringslivskontor samordnar stadens insatser. För att insynen och påverkansmöjligheten ska vara så stor som möjligt för alla dem som berörs vill nämnden att en tydlig tids- och genomförandeplan görs upp och presenteras samt att det görs tydligt på vilket sätt berörda stadsdelsnämnder i söderort kommer att beröras av visionsarbetet och ges möjlighet att påverka det.

Älvsjö stadsdelsnämnd ser mycket positivt på visionens ambitioner att skapa en helhetslösning för att utveckla söderort, om arbetet med visionen tar fart och ges en samordnad projektledning. Nämnden är dock tveksam till att projektet samordnas av Stockholms stads näringslivskontor och menar att projektet skulle tjäna på en tydligare samordning med arbetet med att bygga 20 000 nya bostäder till 2006 och som idag har en egen projektorganisation. Nämnden ser positivt på att arbetet med visionen involverar stadsdelarna i högre grad, men önskar ett tydligare uppdrag om vilken roll stadsdelarna ska ha i detta arbete. Nämnden pekar också på ett antal utvecklingsprojekt i stadsdelen som är angelägna att behandla i visionen samt vill införa kultur som ett viktigt begrepp i Vision för Söderort.

Kommunstyrelsens arbetsmarknads- och integrationsberedning anser att det är bra att redovisningen anger att stadsdelsnämndernas roll måste stärkas i det fortsatta arbetet samt att samordningen med satsningen på stadsdelsförnyelse är mycket angelägen. Beredningen poängterar också att en väl fungerande arbetsmarknad är en viktig förutsättning för näringslivets möjligheter till utveckling och att Kompetensfonden där fyller en viktig funktion genom att möjliggöra en rad satsningar på att rusta och stärka arbetssökande inför ett inträde på arbetsmarknaden.

Mina synpunkter

Den tendens till utveckling mot en uppdelning av Stockholm i ett rikt norr och ett fattigare söder är något som med kraft måste motarbetas. Det finns många orsaker till detta, men en viktig faktor kan vara att de södra delarna av Stockholm historiskt sett har tagit ett förhållandevis större ansvar för bostadsproduktionen för den breda allmänheten. Utveckling är emellertid inte alls entydig och definitivt inte ödesbestämd, i synnerhet som det finns en betydande politisk vilja att skapa balans mellan Stockholms norra och södra delar.

Söderortsvisionen är grunden i arbetet för att skapa balans och för att få kraft i den fortsatta utvecklingen av staden. För mig är det uppenbart att potentialen ligger i ytterstaden och inte minst i söderort. Att få igång företagandet och utvecklingen av nya branscher är bara ett exempel på hur förutsättningar för mer dynamiska och levande stadsdelar kan skapas. I förslaget betonas att en ökad fokusering på näringslivsfrågorna är av avgörande betydelse för utvecklingen i södra Stockholm. Icke desto mindre finns det andra viktiga aspekter som också måste beaktas i arbetet, t.ex. integrationsfrågor, miljöfrågor och utbildningsfrågor.

Det går att förändra om viljan finns. Det visar inte minst arbetet med att förverkliga och genomföra uppdragen i Vision för Söderort. Många insatser har genomförts eller påbörjats inom ramen för visionen. Projektet går nu in i en ny fas med tydligare fokusering på genomförande. Liksom stadsledningskontoret och näringslivskontoret anser jag att arbetet med genomförandet av Söderortsvisionen ska intensifieras. Arbetet inom de beskrivna temaområdena och geografiska områdena måste vidareutvecklas. Detta förutsätter en ökad aktivitet från såväl berörda nämnder och bolagsstyrelser i staden, som en närmare samverkan med grannkommuner, näringsliv och organisationer. Sammantaget stöds denna inriktning av i stort samförstånd mellan stadsdelarna. Söderortsvisionen i stor utsträckning kommer att röra tillväxtfrågorna stödjer jag förslaget att näringslivskontoret bör få ansvaret för samordningen av Söderortsvisionen. I samband med budgetarbetet får överföringen av ansvaret aktualiseras eftersom det måste finnas resurser att administrera och samordna de olika delarna av Söderortsvisionen, vilket några remissinstanser har framhållit vikten av.

Näringslivskontoret bör få i uppdrag att utforma den nya projektorganisationen för arbetet med Söderortsvisionen i samverkan med berörda förvaltningar och bolag. I detta ingår att ansvara för att samtliga fem övergripande mål för Stockholms stad ges utrymme inom projektet. Projektledningen skall säkerställa att miljöfrågorna ges en given plats i utvecklingen av arbetet med Vision för Söderort, vilket t.ex. inkluderar att säkerställa att miljöprogrammet följs. Samtliga förvaltningar och bolag som är ansvariga för visionen bör ytterligare höja takten för gemensamt genomförande och förverkligande av visionen, och ta sin del av ansvaret för att visionen verkligen får det genomslag som eftersträvas. Vidare håller jag med om att stadsdelsnämndernas roll i genomförandet av visionen bör stärkas. Det ska göras tydligt på vilket sätt berörda stadsdelsnämnder i söderort kommer att beröras av visionsarbetet och de ska ges möjlighet att påverka arbetet och inriktningen. Stadsdelsnämnderna, medborgarna och lokala aktörer av olika slag har naturligt en central funktion i ett långsiktigt syftande

ett långsiktigt syftande utvecklingsarbete i den egna närmiljön. Fem av stadsdelsnämnderna i söderort omfattas också av satsningen Stadsdelsförnyelsen. Det är viktigt att Stadsdelsförnyelsen och Vision för Söderort så långt det är möjligt samverkar.

Jag stödjer förslaget att en projektorganisation bildas för arbetet med Söderortsvisionen och erhåller uppdraget att gå vidare och utveckla både långsiktiga och kortsiktiga förslag. Projektorganisationen skall ha en god förankring i de förvaltningar som berörs.

För att insynen och påverkansmöjligheten ska vara så bred som möjligt för alla dem som berörs bör en tydlig tids- och genomförandeplan framtagas. Vision för Söderort skall följas upp av stadsledningskontoret och återredovisas löpande till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen bör samordna söderortsvisionen med andra styrdokument i syfte att säkerställa en tydlig inriktning och prioritering för arbetet i staden.

Ett starkare näringsliv är en grundförutsättning för söderorts utveckling. Glädjande nog har de södra delarna av såväl Stockholms stad som Stockholms län haft en starkare tillväxt under de senaste åren i förhållande till övriga staden och länet. Detta bör sporra till ytterligare insatser att stimulera till expansion och öka antalet företagsetableringar i söderort. Ett arbete som bör bedrivas i nära samarbete med befintligt näringsliv.

En väl fungerande arbetsmarknad är en viktig förutsättning för näringslivets möjligheter till utveckling. Här fyller Kompetensfonden en viktig funktion genom att möjliggöra en rad satsningar på att rusta och stärka arbetssökande inför ett inträde på arbetsmarknaden. I de åtgärder som antingen redan pågår eller planeras är nära kontakt med lokala företagsområden en viktig framgångsfaktor. En väl fungerande arbetsmarknad är också syftet med de riktlinjer för stadens arbetsmarknadspolitik som nu remissbehandlas inför beslut i fullmäktige under hösten.

I övrigt anser jag det angeläget att gå vidare med den inriktning som föreslagits av näringslivskontoret och stadsledningskontoret och som också fått brett stöd bland remissinstanserna. Det handlar bl.a. om att utveckla upplevelseindustrin med design i Söderort och att detta bör bli ett prioriterat område i det fortsatta arbetet.

Telefonplan kan bli navet i en upplevelseindustri, inklusive design, med utlöpare i hela söderort. I nordost ligger Liljeholmen med Färgfabriken som är ett centrum för samtida konst och arkitektur med utställningar, seminarier, kurser och andra projekt. I Liljeholmen finns också Stockholm Fashion District som är en mötesplats för modebranschen med över 100 ledande och etablerade varumärken från hela Europa. I nordväst vid Vinterviken ligger

Skulpturens hus med utställningar, barn- och ungdomsverksamhet och ateljé. I Midsommarkransen finns också kvartersbiografen Tellus från 1920, som arrangerar filmvisning, konstutställningar samt poesi- och musikkvällar.

Jag finner det särskilt angeläget att det genom Konstfacks etablering vid Telefonplan under år 2004 skapas förutsättningar för att utveckla Telefonplan som en viktig centrumpunkt i Söderort för design och upplevelser. Ungefär som Kista är centrumpunkt i Västerort för IT handlar det både om ett arbetssätt och om att vara knutpunkt i ett geografiskt område.

Ett gemensamt utvecklingsarbete av Telefonplansområdet bör därför inledas med berörda förvaltningar i samverkan med såväl aktörer inom design-, upplevelse- och angränsande områden som berörda fastighetsägare. Jag anser att det därtill är mycket angeläget att stadsteatern kan engagera sig i Skärholmens gymnasium samt att det genomförs en profilering av utbildning på såväl grundskole- som gymnasienivå i samverkan med institutioner och verksamheter inom upplevelse- och designområdet.

Kungliga Musikhögskolan, Konstfack, Huddinge kommun, Botkyrka kommun och Stockholms läns landsting har tillsammans beviljats medel från EU:s strukturfonder och Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling (KK-stiftelsen) för satsningar på nyföretagande och innovationer inom upplevelseindustrin. Inom ramen för det gemensamma projektet "Röda linjen" kommer en rådgivnings- och starthusverksamhet att startas under hösten 2004 i nära anslutning till Kungliga Musikhögskolan på Östermalm, Konstfack vid Telefonplan samt i Botkyrkas område för upplevelseverksamhet – det s.k. Rotemannaområdet.

Något längre ut från navet finns Globen - Sveriges största evenemangsområde och Stockholmsmässan i Älvsjö – Nordens största och ledande mäss- och kongressarrangör. Dessutom finns livlig kulturell verksamhet i söderort som helhet med bl.a. Turteatern i Kärrtorp.

Den samverkan som inletts med Huddinge kommun och intressenterna i Skärholmens och Kungens kurva som t.ex. IKEA, Heron City och Centrumkompaniet för att utveckla och marknadsföra området intensifieras. Det innebär en utveckling av Kungens kurva/Skärholmen till ett av Stockholmsregionens mest attraktiva områden genom gemensamma insatser inom bl.a. profilering och marknadsföring, fysisk miljö, trygghet och tillgänglighet, näringsliv, handel och service inklusive utbildning, kultur och upplevelser. Ett fortsatt arbete planeras i syfte att öka attraktiviteten i området från Sätra till Vårberg med en varierad nybebyggelse. Vidare är en fortsättning av projektet "Vårt Skärholmen" ett sätt att öka trivsel och trygghet i området.

Uppdraget att bygga 20 000 nya bostäder kommer att innebära ett välkommet tillskott av bostäder i Stockholms södra delar och innebär i sig ett mycket genomgripande förnyelsearbete för ytterstaden. Det planerade ökade bostadsbyggandet stimulerar en positiv utveckling och tillväxt i området. Det innebär bl.a. attraktiva bostäder som kan bidra till långsiktig utveckling av söderort, liksom ett ökat antal studentbostäder.

Det är viktigt att i sammanhanget säkerställa att miljöfrågorna har sin givna plats i planeringen av staden eftersom Stockholms ställning som miljöhuvudstad måste befastas. Till grund för Vision för Söderort ligger miljöprogrammets mål som tar fasta på stadens verksamhet riktad till medborgare och som konkretiseras i t.ex. plan- och byggfrågor.

Inom Vision för Söderort är också infrastrukturfrågorna av stor vikt för att öka attraktiviteten för såväl boende som för företagsetableringar. För att skapa en attraktiv del av staden kan det handla om spårvagnsutbyggnad med Spårväg Syd, dvs. tvärspårväg med sträckningen Älvsjö-Skärholmen-Kungens kurva-Masmo-Flemingsberg. I en ännu längre framtid kan det handla om en förlängning i andra riktningen mot Skarpnäck. Älvsjö har en viktig potential att utvecklas som kommunikationsknutpunkt med tvärspårvägen och en förlängning av tunnelbanan från Hagsätra till Älvsjö. Utöver den spårbundna trafiken bör också tvärförbindelser i form av vägar ligga till grund för utvecklingen av staden, t.ex. med tvärförbindelse mellan Farsta och E4:an söder om staden.

Samverkan med grannkommunerna är fortsatt viktigt för en gemensam och långsiktig utveckling av t.ex. näringslivets förutsättningar, infrastrukturfrågor, bostadsplanering, utbildning m.m. i Stockholms södra delar. Stockholms stad och Huddinge kommun har t.ex. gemensamt utarbetat ett strategiskt program för utvecklingen av området Kungens kurva – Skärholmen.

Kompetens- och utbildningsfrågorna är också av stor betydelse för utvecklingen av söderort. En starkare profilering av utbildningar i nära samverkan med näringslivet i söderort och med Södertörns högskola är exempel på några åtgärder inom detta område. Medel från stadens kompetensfond skulle också kunna förstärka denna utveckling.

Jag delar den av flera remissinstanser framförda åsikten att närheten till stora grönområdena utgör ett av de största värdena i söderort. Att värna dessa stora grönområden, liksom sambanden mellan dem, är därför ett sätt att utveckla söderorts konkurrenskraft. Inom arbetet med visionen har också "Gröna Söderort" varit ett temaområde. I samband med planeringen inom Vision för Söderort bör därför också frågan om reservatsbildningar behandlas.

Förutsättningarna för en större sammanhängande landskapspark "Ekopark syd" bör undersökas närmare.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Sten Nordin* (m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Det arbete med en Vision för Söderort som den förra moderatledda majoriteten initierade och inledde måste fortsätta, inte minst med anledning av den hemmagjorda depression som Stockholm drabbats av till följd av socialdemokraternas skattechock och avgiftshöjningar. Ska Stockholm åter bli en stad som växer måste politiken läggas om och nya insatser göras för att främja företagande och sysselsättning i hela Stockholm, inte minst i stadens södra delar. Vi välkomnar därför att arbetet med Vision för Söderort nu fortsätter och vill understryka vikten av att berörda nämnder och styrelser inom staden intensifierar arbetet med genomförandet av visionen.

Det är av mycket stor vikt att näringslivsperspektivet blir det grundläggande i arbetet med att utveckla söderort. Om Stockholm skall kunna återta positionen som Sveriges tillväxtmotor och starkaste region måste vi långsiktigt utveckla regionen och skapa goda förutsättningar för entreprenörskap och företagande. Den södra delen av Stockholm har lika stor befolkning som stadens inre delar, här finns företag och arbetsplatser i närhet till naturen. Potentialen i Söderort är mycket stor. Förhoppningsvis kan Vision för Söderort bidra till att vända den utveckling av högre arbetslöshet och lägre tillväxt som drabbat staden de senaste åren.

Förberedelsearbetet med visionen har tydligt visat att Söderort har många kvaliteter och stor utvecklingspotential. Tillkomsten av fler bostäder med varierade upplåtelseformer och prislägen, möjligheter för växande företag och förbättrad infrastruktur kommer att vara viktiga delar i en realiserad vision för Stockholms södra delar. När arbetet nu går vidare finns anledning att systematiskt jobba vidare med de olika tematiska områdena. För att få till stånd ett kraftfullt förverkligande av visionen är det av vikt att arbetet läggs upp på så sätt att tydliga mål och delmål sätts upp. Erfarenheten visar att för att nå framgång bör det i denna typ av arbete ske en kraftsamling på ett inriktningsområde och gärna även ett geografiskt område i taget.

Mot bakgrund av bostadsbristen är det särskilt viktigt att fler bostäder och arbetsplatser kan tillkomma i Söderort. När det gäller bostäderna är det angeläget att återigen poängtera vikten av blandade upplåtelseformer i boendet. Fler bostadsrätter i söderort bör dessutom kombineras med möjligheter för småhus och villor. Att fler människor ges möjlighet att på ett konkret sätt ta ansvar för sin boendemiljö är viktigt för utvecklingen av området och bidrar dessutom till att minska segregation och bryta utanförskap.

Det är därutöver betydelsefullt att infrastrukturen i Söderort prioriteras och förbättras. Förbättrad infrastruktur bidrar också till att höja Söderorts attraktionskraft för såväl företag som boende. I visionen finns därför Förbifart Stockholm och en

såväl företag som boende. I visionen finns därför Förbifart Stockholm och en förstärkning av tvärgående vägförbindelser mellan E4:an och Nynäsvägen med som naturliga delar. Även de spännande planerna på ny kollektivtrafik är angelägna för projektet. Med anledning av den mycket njudda behandling som staten utsätter Stockholm för i tilldelningen av infrastrukturmedel finns dock anledning att staden prioriterar infrastrukturbyggnaden på ett realistiskt sätt. Det innebär i praktiken att staden måste planera efter verkligheten och att god framkomlighet även för biltrafiken måste kombineras med realistiska parkeringstal.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Förslag till inriktning för genomförande av Vision för Söderort godkänns.
2. Berörda nämnder inom staden ges i uppdrag att intensifiera arbetet med genomförandet av visionen.
3. Stockholms Stadshus AB uppmanas att ge styrelsen för Stockholms Näringslivskontor AB i uppdrag att samordna arbetet med genomförandet av visionen inom staden och gentemot externa aktörer.
4. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att samordna Vision för Söderort med andra styrande mål, program, policys och riktlinjer.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande under förutsättning av kommunfullmäktiges beslut enligt ovan

1. Föreliggande redovisning av arbetet med Vision för Söderort godkänns.
2. Stadsledningskontoret ges i uppdrag att följa upp arbetet med Vision för Söderort med återredovisning till kommunstyrelsen.
3. Stadsledningskontoret ges i uppdrag att samordna Vision för Söderort med andra styrande mål, program, policys och riktlinjer.

Stockholm den 6 oktober 2004

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Kerstin Tillkvist

Särskilt uttalande gjordes av *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Kristina Alvendal* (alla m), *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Bakgrund

Kommunfullmäktige uppdrog i samband med beslut om visionen åt stadsledningskontoret att återkomma med förslag till permanent organisation.

Den interimistiska projektgrupp som lett projektarbetet har bestått av stadsledningskontoret, gatu- och fastighetskontoret, stadsbyggnadskontoret, utbildningsförvaltningen, integrationsförvaltningen samt näringslivskontoret. Många insatser har gjorts inom ramen för visionen och flera av dess uppdrag har påbörjats vilket redovisas nedan.

Ett gemensamt tjänsteutlåtande har utarbetats av stadsledningskontoret och näringslivskontoret med förslag bl.a. om permanent organisation, men framför allt också om fortsatt inriktning. Denna rapport återges i sin helhet nedan under rubriken *Vision för Söderort – rapport*.

I förslaget betonas att en ökad fokusering på näringslivsfrågorna är av avgörande betydelse för utvecklingen i Södra Stockholm. Då näringslivsfrågorna och tillväxtperspektivet också är de perspektiv som skall genomsyra insatserna i visionen är det naturligt att ansvaret för att leda projektet därmed läggs hos näringslivskontoret.

Näringslivskontoret föreslås få i uppdrag att utforma den nya projektorganisationen för arbetet med Söderortsvisionen i samverkan med berörda förvaltningar och bolag. Detta innebär också att samtliga förvaltningar och bolag som är ansvariga för visionen ytterligare bör höja takten för gemensamt genomförande och förverkligande av visionen. Vidare bör stadsdelsnämndernas roll i genomförandet av visionen stärkas. Fem av stadsdelsnämnderna i Söderort omfattas också av satsningen Stadsdelsförnyelsen. Det är viktigt att Stadsdelsförnyelsen och Vision för Söderort samordnas och sammanhålls i ett regelbundet och det är angeläget att dessa återrapporteringar också ger en god och uppföljningsbar bild av hur arbetet fortskrider.

Vision för Söderort - rapport

Styrelsen för Stockholms Näringslivskontor AB beslutade den 20 januari 2004 att godkänna föreliggande redovisning av arbetet med Vision för Söderort.

Särskilt uttalande gjordes av *Mikael Söderlund m.fl.* (m) enligt följande.

Det arbete med en Vision för Söderort som den förra moderatledda majoriteten initierade måste fortsätta, inte minst med anledning av den hemmagjorda depression som Stockholm drabbats av till följd av socialdemokraternas skattechock och avgiftshöjningar. Ska Stockholm åter bli en stad som växer måste politiken läggas om och nya insatser göras för att främja företagande och sysselsättning i hela Stockholm, men inte minst i stadens södra delar. Vi välkomnar därför att arbetet med Vision för Söderort nu fortsätter och vill understryka vikten av att berörda nämnder och styrelser inom staden intensifierar arbetet med genomförandet av visionen.

Stadsledningskontorets och Stockholms Näringslivskontor AB:s tjänsteutlåtande daterat den 8 januari 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Vision för Söderort

Visionens syfte är att lyfta fram de kvalitéer och möjligheter som finns i Stockholms södra stadsdelar samt stimulera till tillväxt och långsiktig hållbar utveckling.

För att göra visionen överblickbar har åtta tematiska frågeområden formulerats;

- *Söderort - mer attraktivt att bo i.*
- *Infrastruktur som knyter samman och stärker.*
- *Ett starkare näringsliv.*
- *Utvecklad service och handel.*
- *Utveckla och profilera utbildning.*
- *Mångfald och utveckling.*
- *Gröna Söderort.*
- *Det gränslösa Söderort.*

I visionen ingår härigenom målet om omfattande nybyggnad av bostäder och arbetsplatser samt förslag till förbättrad infrastruktur. Vidare föreslås att ett tillväxtprogram tas fram liksom åtgärder för att förstärka servicestrukturen i Söderort. Utbildningsfrågorna har hög prioritet inom ramen för visionen liksom att utveckla och marknadsföra det gröna Söderort. Förbättrad och tätare samverkan med myndigheter, organisationer, föreningar och företag är inte bara ett medel utan ett mål i arbetet med genomförandet av visionen.

Utöver de tematiska frågorna prioriterar visionen tre geografiska områden;

- *Norra Söderort (Telefonplan-Globen)*
- *Älvsjö-Vantör-Farsta*
- *Skärholmen-Kungens Kurva*

Organisation

Kommunfullmäktige uppdrog i samband med beslut om visionen åt stadsledningskontoret att återkomma med förslag till permanent organisation.

Den interimistiska projektgrupp som, i avvaktan på en permanent organisation, lett projektarbetet har bestått av stadsledningskontoret, gatu- och fastighetskontoret, stadsbyggnadskontoret, utbildningsförvaltningen, integrationsförvaltningen samt näringslivskontoret. Många insatser har gjorts inom ramen för visionen och flera av dess uppdrag har påbörjats vilket redovisas nedan.

Nulägesredovisning – de tematiska områdena

Nedan kommenteras kortfattat pågående insatser inom respektive tematiskt område.

- *Söderort - mer attraktivt att bo i*

Ett av de tyngsta uppdragen i visionen är att arbeta strategiskt för att göra Söderort mer attraktivt att bo och verka i. Att bygga bostäder är en grundsten i visionen och är också ett uppdrag som tydliggjorts genom stadens övergripande mål att bygga 20 000 bostäder i staden under innevarande mandatperiod.

- *Infrastruktur som knyter samman och stärker*

Tillgängligheten i Söderort är bättre än i innerstaden och i västerort, men visionen visar t ex på behovet av utbyggd kollektivtrafik och tvärförbindelser i Söderort. Inom utredningen om Magelungsvägen samt parallella uppdrag för Skärholmens stadsdelsnämndsområde föreslås omfattande förändringar av gatunät och trafikkapacitet. Frågor om utbyggd kollektivtrafik utreds t ex i förstudie för Spårväg Syd samt T-baneförlängning Hagsätra-Älvsjö.

- *Ett starkare näringsliv*

Även arbetet med att öka antalet arbetsplatser och förstärka servicestrukturen i Söderort pågår. Både möjligheten till byggbar mark och satsningar på infrastruktur är medel att stimulera expansion och företagsetableringar i Söderort både på kort och lång sikt. Ett tillväxtprogram för Söderort är under utarbetande.

En första inventering av upplevelseindustrin i stråket Liljeholmen-Södertälje har påbörjats.

- *Utvecklad service och handel*

Servicestrukturen var en del i det underlagsmaterial som togs fram med anledning av utarbetande av visionsskriften. En vidare kartläggning av servicestrukturen är nu under utarbetande för att fortsätta det arbetet.

En handlingsplan har tagit fram för bevarande och utveckling av små bostadsnära servicecentrum. Direkta insatser har gjort för att utveckla t ex Kärrtorps Centrum

- *Utveckla och profilera utbildning*

Möjlighet att starta nya moderna lärlingsutbildningar utreds. Forskarinriktade gymnasieutbildningar har startat och samarbetet med Södertörns högskola har utvecklats.

- *Mångfald och utveckling.*

Kista Matchning har utvecklats till Stockholm Matchning där stadsdelarna i Söderort samverkar.

- *Gröna Söderort*

Visionen innehåller uppdrag om marknadsföring av det gröna Söderort. Konkret miljöarbete bl a bland företagen har inletts liksom åtgärder för att utveckla rekreationsmöjligheter.

- *Det gränslösa Söderort*

Samarbetet med företag, fastighetsägare, organisationer och grannkommuner har utvecklats främst inom ramen för arbetet inom de geografiska utvecklingsområdena.

Projektet "Vårt Skärholmen" innebär en kraftsamling mot bl a klotter och nedskräpning och har bjudit in ett stort antal företag och organisationer att skriva under en avsiktsförklaring i denna fråga. I både Älvsjö och Skärholmen har arbetsgrupper formerats som inbegriper olika delar av staden samt företag, grannkommuner och fastighetsägare. Vidare har samarbete inletts med Tyresö och Nacka kommuner om utvecklingen av Skrubba –Lindalen - Ältaområdet.

Nulägesredovisning – de geografiska utvecklingsområdena

- *Norra Söderort (Telefonplan-Globen)*

I norra Söderort pågår en lång rad projekt som syftar till att skapa en tätare stadsmiljö samtidigt som rekreationsområden förstärks. Bostäder byggs i Liljeholmen-Årstadal. Konstfack flyttar permanent till Telefonplan under år 2004.

- *Älvsjö-Vantör-Farsta*

I stråket Älvsjö- Vantör – Farsta har utretts möjligheterna till att skapa en ny och attraktivt bebyggelse. Utredningen om Magelungsvägen med förslag om 1000-1500 nya bostäder och arbetsplatser har presenterats samt är under fortsatt utredning.

En annan strategisk fråga i detta område är att utveckla Älvsjö som en betydande kollektivtrafikknutpunkt. Vidare har ett arbete inletts att i samverkan med bl a Stockholms mässan att utveckla området. Arbete pågår med ett nytt hotell i anslutning till mässan vilket skulle ytterligare stärka mässverksamheten som Sveriges främsta.

- *Skärholmen-Kungens Kurva*

Ett samarbete har inletts mellan Huddinge kommun och Stockholms stad för att tillsammans med de stora intressenterna i Skärholmen och Kungens kurva utveckla och marknadsföra området.

I utvecklingsområdet Skärholmen – Kungens Kurva har bl a parallella uppdrag för hela stadsdelsområdet genomförts. Syftet med dessa är stimulera stadsutveckling i söderort genom att med varierad bebyggelse skapa ett attraktivt tillskott av lägenheter. Pilotprojekt med långtgående samordning av trygghets- och klotterfrågor pågår. Centrumkompaniet planerar en omfattande upprustning av Skärholmens centrum. Diskussion pågår om att öppna en scen till stadsteatern i Skärholmens gymnasium. Vidare har ett samarbete inletts mellan Huddinge kommun och stadsdelsförvaltningen i Skärholmen för att med medborgaren i centrum utveckla gränsöverskridande service mellan kommunerna. Ett arbete där även landstinget samt statliga aktörer som försäkringskassan och arbetsförmedlingen involveras.

Kontorens förslag

Arbetet att förverkliga och genomföra uppdragen i Vision för Söderort fortskrider och många insatser har genomförts eller påbörjats inom ramen för visionen. Projektet går nu in i en ny fas med tydligare fokusering på genomförande. Stadsledningskontoret och näringslivskontoret anser att arbetet med genomförandet av Söderortsvisionen därför ska intensifieras. Arbetet inom de ovan beskrivna temaområdena och geografiska områdena måste vidareutvecklas. Detta förutsätter en ökad aktivitet från såväl berörda förvaltningar och bolag i staden som en närmare samverkan med grannkommuner, näringsliv och organisationer. Kontoren har valt att utöver de ovan beskrivna områdena särskilt betona några strategiska områden i det fortsatta arbetet.

Organisation

En ökad fokusering på näringslivsfrågorna är av avgörande betydelse för utvecklingen i Södra Stockholm. Då näringslivsfrågorna och tillväxtperspektivet också är de perspektiv som skall genomsyra insatserna i visionen är det naturligt att ansvaret för att leda projektet därmed läggs hos näringslivskontoret.

En permanent projektorganisation för arbetet med Söderortsvisionen bör nu bildas som gör det möjligt att gå vidare och utveckla såväl enskilda projekt som de tematiska frågorna. Det bör i detta sammanhang noteras att utredningen SPO (stadens politiska organisation) nyligen avgivit sitt betänkande med bl a förslag till ny central organisation. Eftersom arbetet med Söderortsvisionen i stor utsträckning kommer att röra tillväxtfrågorna och frågorna rörande bostadsbyggande genom organisationen för byggandet av 20 000 lägenheter har en samordning, föreslår kontoren att näringslivskontoret får ansvaret för samordningen av Söderortsvisionen.

Näringslivskontoret föreslås få i uppdrag att utforma den nya projektorganisationen för arbetet med Söderortsvisionen i samverkan med berörda förvaltningar och bolag. Detta innebär också att samtliga förvaltningar och bolag som är ansvariga för visionen ytterligare bör höja takten för gemensamt genomförande och förverkligande av visionen. Vidare bör stadsdelsnämndernas roll i genomförandet av visionen stärkas. Fem av stadsdelsnämnderna i Söderort omfattas också av satsningen

Stadsdelsförnyelsen. Det är viktigt att Stadsdelsförnyelsen och Vision för Söderort så långt det är möjligt samverkar.

Genomförandet skall återredovisas regelbundet och det är angeläget att dessa återrapporteringar också ger en god och uppföljningsbar bild av hur arbetet fortskrider.

Utveckla upplevelseindustrin inkl design i Söderort

Upplevelseindustrins etablering och förutsättningar i Söderort är av vikt för utvecklingen och föreslås därför bli ett prioriterat område i det fortsatta arbetet. I stråket Liljeholmen-Skärholmen och vidare över grannkommunerna, Huddinge, Botkyrka och Södertälje finns redan idag upplevelseindustrin, inklusive design, väl företrädd. Som exempel kan nämnas: Färgfabriken och skulpturens hus i Liljeholmen, IKEA och Heron City i Kungens kurva, Cirkus Cirkör i Botkyrka och Tom Tits i Södertälje. Härutöver finns i Söderort viktiga aktörer inom området som t ex Stockholm Globe Arena och Stockholmsmässan.

Denna profil föreslås förstärkas genom bl a

- ett kommunövergripande samarbete kring ett upplevelse- och designstråk. Detta kommer kunna stärka förutsättningarna för denna industris utveckling liksom möjlighet att öka attraktivitet och tillväxt i området.
- att genom Konstfacks etablering vid Telefonplan under år 2004 skapas förutsättningar för att utveckla Telefonplan som en viktig centrumpunkt i Söderort för design och upplevelser. Vidare bedriver stadsbyggnadskontoret ett planarbete i syfte att utveckla området med såväl bostäder som näringsliv. Ett gemensamt utvecklingsarbete av Telefonplansområdet inleds med berörda förvaltningar i samverkan med såväl aktörer inom design-, upplevelse- och angränsande områden som berörda fastighetsägare.
- att stadsteatern öppnar en scen i Skärholmens gymnasium.
- profilering av utbildning på såväl grundskole- som gymnasienivå i samverkan med institutioner och verksamheter inom upplevelse- och designområdet.

Vidare har KK-stiftelsen inbjudit Stockholm, Göteborg och Malmö till dialog om hur utvecklingen av upplevelseindustrin kan förstärkas i storstadsregionerna. Det arbetsinsatser som föreslås ovan kan därmed ingå i ett eventuellt kommande samarbetsprojekt med KK-stiftelsen.

Utveckling av Kungens kurva och Skärholmsområdet

Den samverkan som inletts med Huddinge kommun och intressenterna i Skärholmens och Kungens kurva som t ex IKEA, Heron City och Centrumkompaniet för att utveckla och marknadsföra området intensifieras. Det innebär en utveckling av Kungens kurva/Skärholmen till en av Stockholmsregionens mest attraktiva områden genom gemensamma insatser inom bl a:

- profilering och marknadsföring,
- fysisk miljö, trygghet och tillgänglighet,
- näringsliv handel och service inkl utbildning,

- kultur och upplevelser.

Ett fortsatt arbete planeras i syfte att öka attraktiviteten i området från Sättra till Vårberg med en varierad nybebyggelse. Vidare är en fortsättning av projektet "Vårt Skärholmen" ett sätt att öka trivsel och trygghet i området.

Bostäder

Uppdraget att bygga 20 000 nya bostäder kommer innebära ett välkommet tillskott av bostäder i Stockholms södra delar och innebär i sig ett mycket genomgripande förnyelsearbete för ytterstaden. Det planerade ökade bostadsbyggande stimulerar en positiv utveckling och tillväxt i området. Det innebär bl a attraktiva bostäder som kan bidra till långsiktig utveckling av Söderort, liksom ett ökat antal studentbostäder.

Exempel på andra strategiska områden

Samverkan med grannkommunerna är fortsatt viktigt för en gemensam och långsiktig utveckling av t ex näringslivets förutsättningar, infrastrukturfrågor, bostadsplanering, utbildning m m i Stockholms södra delar.

Kompetens och utbildningsfrågorna är också av stor betydelse för utvecklingen av Söderort. En starkare profilering av utbildningar i nära samverkan med näringslivet i Söderort och med Södertörns högskola är exempel på några åtgärder inom detta område. Medel från staden Kompetensfond skulle också kunna förstärka denna utveckling.

Förslag till beslut

Kontoren föreslår, utifrån föreliggande redovisning, att kommunstyrelsen och styrelsen för Stockholms Näringslivskontor AB godkänner lägesrapporten om Vision för Söderort. Vidare föreslår stadsledningskontoret att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att godkänna förslag till inriktning för genomförande av Vision Söderort och uppdra åt dels styrelsen för Stockholms näringslivskontor AB att samordna arbetet med genomförandet av visionen, dels ansvariga nämnder och styrelser inom staden att intensifiera genomförandet av visionen.

REMISSER

Ärendet har inom staden remitterats till gatu- och fastighetsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholms Stadsteater AB och utbildningsnämnden samt till Enskede-Årsta, Farsta, Hägersten, Liljeholmen, Skarpnäck, Skärholmen, Vantör och Älvsjö stadsdelsnämnder. Därtill har kommunstyrelsens arbetsmarknads- och integrationsberedning på eget initiativ lämnat ett särskilt uttalande.

Gatu- och fastighetsnämnden beslöt den 4 maj 2004 att i huvudsak överlämna och åberopa kontorets utlåtande som svar på remissen, att förorda att staden i det vidare arbetet med visionen för Söderort behandlar frågan om reservatsbildningar för områdena Fagersjö, Sättra och Älvsjöskogen, samt utreder den så kallade "Ekopark Syd" samt att därutöver anför följande.

Som påpekats i tjänsteutlåtandet är närheten till stora grönmarksområden ett av de största värdena i Söderort. Att värna dessa stora grönområden, liksom sambanden mellan dem, är därför ett sätt att utveckla Söderorts konkurrenskraft. Inom arbetet med visionen har också "Gröna Söderort" varit ett temaområde. I samband med planeringen inom vision för Söderort förordar nämnden därför att frågan om reservatsbildningar behandlas. Förutsättningarna för en större sammanhängande landskapspark "Ekopark syd" bör också undersökas.

Reservation anfördes av vice ordföranden *Sten Nordin* (m) samt ledamöterna *Ulf Fridebäck m.fl.* (fp) och *Mats Rosén m.fl.* (kd) med innebörden att i huvudsak godkänna kontorets förslag till beslut samt att därutöver anför följande.

Om Stockholm skall kunna återta positionen som Sveriges tillväxtmotor och starkaste region måste vi långsiktigt utveckla regionen. Den södra delen av Stockholm har lika stor befolkning som stadens inre delar, här finns företag och arbetsplatser i närhet till naturen. Det är därför glädjande att det arbete som inleddes under den förra mandatperioden går vidare. Förhoppningsvis kan Vision Söderort bidra till att vända den utveckling av högre arbetslöshet och lägre tillväxt som drabbat staden det senaste året. Förberedelsearbetet med visionen har tydligt visat att Söderort har många kvaliteter och stor utvecklingspotential. Tillkomsten av fler bostäder med varierade upplåtelseformer och prislägen, möjligheter för växande företag och förbättrad infrastruktur kommer att vara viktiga delar i en realiserad vision för Stockholms södra delar. När arbetet nu går vidare finns anledning att systematiskt jobba vidare med de olika tematiska områdena. Mot bakgrund av bostadsbristen och det näst intill avstannade bostadsbyggandet i staden är det särskilt viktigt att fler bostäder och arbetsplatser kan tillkomma i Söderort. När det gäller bostäderna är det angeläget att återigen poängtera vikten av blandade upplåtelseformer i boendet. Fler bostadsrätter i söderort bör dessutom kombineras med möjligheter för småhus och villor. Att fler människor ges möjlighet att på ett konkret sätt ta ansvar för sin boendemiljö är viktigt för utvecklingen av området och bidrar dessutom till att minska segregation och bryta utanförskap.

Det är därutöver betydelsefullt att infrastrukturen i Söderort prioriteras och förbättras. Förbättrad infrastruktur bidrar också till att höja Söderorts attraktionskraft för såväl företag som boende. I visionen finns därför Förbifart Stockholm och en

såväl företag som boende. I visionen finns därför Förbifart Stockholm och en förstärkning av tvärgående vägförbindelser mellan E4:an och Nynäsvägen med som naturliga delar. Även de spännande planerna på ny kollektivtrafik är angelägna för projektet. Med anledning av den mycket njugga behandling som staten utsätter Stockholm för i tilldelningen av infrastrukturmedel finns dock anledning att staden prioriterar infrastrukturbyggnaden på ett realistiskt sätt. Det innebär i praktiken att staden måste planera efter verkligheten och att god framkomlighet även för biltrafiken måste kombineras med realistiska parkeringstal.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten *Mats Rosén* (kd) enligt följande.

De senaste åren har ett flertal olika "satsningar" genomförts i staden. Ytterstadssatsningen, som startade 1995, har haft till syfte att bryta segregationens negativa konsekvenser och att skapa rättvisa levnadsvillkor i staden. Mål, inriktning och prioriteringar, liksom organisationen av det konkreta arbetet, har dock förändrats över tiden. Vissa stadsdelar har också omfattats av storstadssatsningen där insatserna bland annat syftat till att höja förvärvsfrekvensen och minska socialbidragsbehovet. Flera mål inom ytterstads- och storstadssatsningarna har överlappat varandra.

Framtidsvisionen Kista Science City har syftat till att utveckla näringsliv, forskning och högskola och skapa en levande stadsmiljö, bättre kommunikationer och attraktiva mötesplatser. Syftet med Vision för Söderort har varit att lyfta fram kvaliteterna i stadsdelarna söder om Årstaviken och låta dessa ligga till grund för olika förslag till hur dessa kvaliteter skulle kunna utvecklas och ta tillvara områdenas tillväxtpotential.

Innan den nya majoriteten tog över efter valet 2002 var inriktningen att skapa en bättre samordning av dessa olika strategier och satsningar. Trots att flera stadsdelar i ytterstadssatsningen också omfattades av storstadssatsningen var de olika projekten inte samordnade i den utsträckning de skulle kunna vara. Kristdemokraternas förslag var att alla pågående och kommande satsningar, projekt och visioner med inriktning på att utveckla och förnya ytterstaden skulle samordnas. En ansökan gjordes också hos regeringen om att under en fyraårsperiod få nyttja 2 miljarder kr av bostadsbolagens vinstmedel i en samordnad satsning på ytterstadens förnyelse. Denna ansökan avslogs av regeringen.

En samordning motiveras av att de fyra satsningarna har samma övergripande mål – att utveckla och förnya ytterstaden. Satsningarna har delvis också samma eller överlappande delmål som t ex att öka sysselsättningen i ytterstaden eller att åstadkomma fysiska förbättringar i boendemiljöerna. Satsningarna har däremot delvis olika utgångspunkter. Medan Vision för Söderort tar sin utgångspunkt i tillväxtpotential, utvecklingsmöjligheter och viss regionalisering riskerar Stadsdelsförnyelsen, gamla ytterstadssatsningen, att medföra en fokusering på områdets problem och en negativ stigmatisering genom att vissa geografiska områden pekas ut som utsatta och behövande.

I den forskning som för närvarande bedrivs om framgångsrikt utvecklingsarbete betonas vikten av en bred ansats. Detta framgår tydligt i en forskningsöversikt som nyligen givits ut av Integrationsverket: "Förort i fokus – interventioner för miljoner", (Helene Lahti Edmark, IV-rapport 2002:01). I rapporten konstateras att forskningen ger belägg för att det krävs "flersträngade strategier, dvs arbete på flera fronter samtidigt både när det gäller mål och metoder" för att åstadkomma varaktiga resultat. I rapporten konstateras vidare att "utan tvekan ser forskarna de boendes medverkan och engagemang som den viktigaste grundbulten i framgångsrika interventioner".

Förslaget om att stadens näringslivskontor ska samordna arbetet är bra. Söderortsvisionen, som till en början mestadels innefattade förslag om bostadsbebyggelse, har nu en tillväxt- och näringslivsinriktad ansats.

Gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 14 april 2004 har i huvudsak följande lydelse.

I det remitterade tjänsteutlåtandet påpekas att Söderortsvisionen i stor utsträckning kommer att röra tillväxtfrågorna och frågorna rörande bostadsbyggande genom organisationen för byggande av 20 000 lägenheter, samt att dessa frågor bör samordnas. Därutöver utgör frågor om infrastruktur, som förbättrade tvärförbindelser, samband mellan olika delar av söderort, långsiktig utveckling av den byggda miljön samt grönska- och rekreationsfrågor väsentliga inslag i Söderortsvisionen. Även utbildningsfrågorna utgör ett betydelsefullt uppdrag inom Söderortsvisionen.

I takt med att genomförande av uppdragen i "Söderortsvisionen" börjar förverkligas har behovet av en permanent organisation blivit allt starkare. Under framtagandet av Söderortsvisionen har såväl gatu- och fastighetskontoret som stadsbyggnadskontoret haft ledande roller, bland annat uppgiften att samordna insatserna och presentera dem i en Vision. Efter fullmäktigebeslutet hösten 2002 har en interimistisk organisation fungerat, först med stadsledningskontoret och därefter med näringslivskontoret som ansvarigt kontor. När näringslivskontoret övertog ansvaret skedde det i och med att ansvarig tjänsteman på stadsledningskontoret utsågs till biträdande näringslivsdirektör. Under denna tid har gatu- och fastighetskontoret och stadsbyggnadskontoret, tillsammans med stadsledningskontoret respektive näringslivskontoret, ingått i en projektledningsgrupp. Till denna har en referensgrupp kopplats tjänstemän från utbildningsförvaltningen, integrationsförvaltningen samt näringslivskontoret. Därutöver har stadsbyggnadskontoret och gatu- och fastighetskontoret ställt upp med administrativa resurser.

I det nu remitterade tjänsteutlåtandet föreslås ingen ny organisation. Mot bakgrund av att Söderortsvisionen i stor utsträckning kommer att röra tillväxtfrågor föreslås istället att Näringslivskontoret ska ha det ledande ansvaret för arbetet med Söderortsvisionen. Näringslivskontoret föreslås vidare få i uppdrag att utforma den nya organisationen för arbetet med Söderortsvisionen i samverkan med berörda förvaltningar och bolag.

I utlåtandet föreslår man också att stadsdelsnämndernas roll i genomförandet av visionen ska stärkas samt att berörda nämnder och styrelser inom staden ska ges i uppdrag att intensifiera uppdraget med genomförandet av visionen.

Kontoret har inget att invända mot förslaget, men vill understryka att näringslivskontoret måste ges resurser att administrera och samordna de olika delarna av Söderortsvisionen. Det är väsentligt att det utöver en projektchef utses en särskild projektledare och att tillräckliga administrativa resurser skapas för det fortsatta arbetet med projektet.

De åtgärder som kontoret åläggs inom Söderortsvisionen sammanfaller med andra uppdrag som kontoret har. Det gäller t ex uppdraget att under mandatperioden möjliggöra igångsättning av 20 000 bostäder samt uppdraget att arbeta med stadsdelsförnyelsen. Det är viktigt att inte skapa en organisation för varje uppdrag, som kräver särskilda parallella engagemang av handläggarna. De insatser kontoret gör i genomförandet av Söderortsvisionen sker inom ramen för kontorets befintliga organisation vilket innebär att uppdraget med Söderortsvisionen uppfylls inom ramen för bl a de ovan nämnda uppdrag som genomförs inom kontoret.

Kontoret föreslår att gatu- och fastighetsnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss.

Kulturnämnden beslöt den 13 april 2004 att som svar på remissen överlämna och åberopa kulturförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen samt att därutöver anföra följande.

Vision söderort innebär många positiva möjligheter att lyfta fram kvaliteter och att stärka tillväxt och utveckling i stadens södra stadsdelar. Stadsledningskontoret och näringslivskontoret poängterar vikten av en ökad fokusering på näringslivsfrågorna och anför att upplevelseindustrin är ett prioriterat område i det fortsatta arbetet. Vi anser att de tematiska frågor som formulerats bör kompletteras med "möjligheter att utveckla och profilera kulturområdet".

Reservation anfördes av vice ordförande *Madeleine Sjöstedt m.fl.* (fp), ledamöterna *Cecilia Brinck m.fl.* (m) och *Robert Lisborg* (kd) med att kulturnämnden i huvudsak bifaller förvaltningens förslag och därutöver anför följande.

Kulturlivet skulle kunna vara en mycket positiv kraft i utveckling av Söderort. Redan idag finns mycket verksamhet som Kulturnämnden har ansvar för i Söderort. Stadsdelen är, förutom innerstaden, den teatertätaste i Stockholm, en rad ateljéer och konstnärer bor här, Kulturskolan och biblioteken har bra verksamheter som skulle kunna utvecklas än mera. Tyvärr bortser man ifrån den ordinarie verksamheten inom Kulturnämndens ansvarsområde då staden stakar ut planerna för utvecklingen av

nämndens ansvarsområde då staden stakar ut planerna för utvecklingen av Söderort. Kulturnämnden har tidigare påpekat denna brist vilken inte har åtgärdats.

Söderort lämpar sig väl för tillskapande och uppmuntran av s k kulturella kluster. Sådana satsningar har genomförts i flera storstäder i världen såsom New York och Berlin. Det är beklagligt att en liknande framsynthet inte finns i Stockholm och att kulturverksamheten inte ses som en tillgång för stadens utveckling. Med små insatser skulle här stora möjligheter öppnas.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande, daterat den 30 mars 2004, har i huvudsak följande lydelse.

Kulturförvaltningen, som ansvarar för flera verksamheter i stadens södra stadsdelar, ställer sig bakom föreliggande förslag om organiseringen av det fortsatta arbetet med Söderortsvisionen och vill ta sitt ansvar för genomförandet av förnyelsen av Söderort från kulturpolitiska utgångspunkter.

Förvaltningen är mycket positiv till de ansträngningar som gjorts i Söderortsvisionen att ge en helhetsbild av och arbeta med ett helhetsgrepp över denna del av Stockholm. Som kulturnämnden framhöll i sitt svar 2002-04-19 på remissen avseende inriktningen på visionen är kulturaspekter en viktig del i utformningen av ett samhälle. Förvaltningen ställer sig också till förfogande för att delta i den framtida projektorganisationen, bl a på samma sätt som redan skett i arbetet med Kungens kurva/Skärholmen, där förvaltningen aktivt medverkat i utarbetandet av det nyligen presenterade strategiska programmet för utvecklingen av området och genom det samarbete med näringslivskontoret som pågår om etableringen av ett designcentrum i staden.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslöt den 25 maj 2004 att tillstyrka förslaget under förutsättning att genomförandet av visionen tar utgångspunkt i stadens miljöprogram samt miljö- och hälsoskyddsnämndens tidigare utlåtande.

Reservation anfördes av ledamöterna *Magnus Hellström* (m), *Johan Steenhoff Eriksen* (m) och *Katarina Larsson* (m) enligt följande.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden skulle besluta

1. i huvudsak tillstyrka kommunstyrelsens redovisning och förslag
2. därutöver anförda följande:

Om Stockholm skall kunna återta positionen som Sveriges tillväxtmotor och starkaste region måste vi långsiktigt utveckla regionen. Den södra delen av Stockholm har lika stor befolkning som stadens inre delar, här finns företag och arbetsplatser i närhet till naturen. Det är därför glädjande att det arbete som inleddes under den förra mandatperioden går vidare. Förhoppningsvis kan Vision Söderort bidra till att vända

rioden går vidare. Förhoppningsvis kan Vision Söderort bidra till att vända den utveckling av högre arbetslöshet och lägre tillväxt som drabbat staden det senaste året.

Söderort måste tillåtas att växa och profilera sig. Vi ställer oss tvekande inför en allt för långt driven planering och detaljstyrning – de mest livaktiga klustren är de som tillåts växa fram spontant. Förberedelsearbetet med visionen har tydligt visat att Söderort har många kvaliteter och stor utvecklingspotential. Därför ska inte staden i en planeringsiver låsa in Söderort i alltför långtgående planer, utan istället satsa på att ge så breda förutsättningar som möjligt.

Tillkomsten av fler bostäder med varierade upplåtelseformer och prislägen, möjligheter för växande företag och förbättrad infrastruktur kommer att vara viktiga delar i en realiserad vision för Stockholms södra delar.

Mot bakgrund av bostadsbristen och det näst intill avstannade bostadsbyggandet i staden är det särskilt viktigt att fler bostäder och arbetsplatser kan tillkomma i Söderort. När det gäller bostäderna är det angeläget att återigen poängtera vikten av blandade upplåtelseformer i boendet. Fler bostadsrätter i söderort bör dessutom kombineras med möjligheter för småhus och villor. Att fler människor ges möjlighet att på ett konkret sätt ta ansvar för sin boendemiljö är viktigt för utvecklingen av området och bidrar dessutom till att minska segregation och bryta utanförskap.

Det är därutöver betydelsefullt att infrastrukturen i Söderort prioriteras och förbättras. Förbättrad infrastruktur bidrar också till att höja Söderorts attraktionskraft för såväl företag som boende. I visionen finns därför Förbifart Stockholm och en förstärkning av tvärgående vägförbindelser mellan E4:an och Nynäsvägen med som naturliga delar. Även de spännande planerna på ny kollektivtrafik är angelägna för projektet. Med anledning av den mycket njugga behandling som staten utsätter Stockholm för i tilldelningen av infrastrukturmedel finns dock anledning att staden prioriterar infrastrukturutbyggnaden på ett realistiskt sätt. Det innebär i praktiken att staden måste planera efter verkligheten och att god framkomlighet även för biltrafiken måste kombineras med realistiska parkeringstal.

Reservation anfördes av ledamoten *Björn Ljung* (fp) enligt följande.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden skulle besluta

1. tillstyrka stadsbyggnadsnämndens förslag
2. därutöver anförda följande.

Om Stockholm ska kunna återta positionen som Sveriges tillväxtmotor och starkaste region måste vi långsiktigt utveckla regionen. Den södra delen av Stockholm har lika stor befolkning som stadens inre delar, här finns företag och arbetsplatser i närhet till naturen. Det är därför glädjande att det arbete som inleddes under den förra mandatperioden går vidare. Förhoppningsvis kan Vision Söderort bidra till att vända den utveckling av högre arbetslöshet och lägre tillväxt som drabbat staden det senaste året.

Förberedelsearbetet med visionen har tydligt visat att Söderort har många kvaliteter och stor utvecklingspotential. När arbetet nu går vidare finns anledning att

ter och stor utvecklingspotential. När arbetet nu går vidare finns anledning att systematiskt jobba vidare med de olika tematiska områdena. Mot bakgrund av bostadsbristen och det näst intill avstannade bostadsbyggandet i staden är det särskilt viktigt att flera bostäder och arbetsplatser kan tillkomma i Söderort. När det gäller bostäderna är det angeläget att återigen poängtera vikten av blandade upplåtelseformer i boendet. Flera bostadsrätter i söderort bör dessutom kombineras med möjligheter för småhus och villor. Att fler människor ges möjlighet att på ett konkret sätt ta ansvar för sin boendemiljö är viktigt för utvecklingen av området och bidrar dessutom till att minska segregation och bryta utanförskap.

Det är därutöver betydelsefullt att infrastrukturen i Söderort prioriteras och förbättras. Förbättrad infrastruktur bidrar också till att höja Söderorts attraktionskraft för såväl företag som boende. I visionen finns därför Förbifart Stockholm och en förstärkning av tvärgående vägförbindelser mellan E4:an och Nynäsvägen med som naturliga delar. Även de spännande planerna på ny kollektivtrafik är angelägna för projektet. Med anledning av den mycket njugga behandling som staten utsätter Stockholm för i tilldelningen av infrastrukturmedel finns dock anledning att staden prioriterar infrastrukturutbyggnaden på ett realistiskt sätt. Det innebär i praktiken att staden måste planera efter verkligheten och att god framkomlighet även för biltrafiken måste kombineras med realistiska parkeringstal.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden *Viviann Gunnarsson* (mp) enligt följande.

Projektet Söderortsvisionen var tidigare placerat direkt under kommunstyrelsen för att samla in alla aspekter inom ett så omfattande stadsplaneringsprojekt där många olika perspektiv och intressen måste avvägas. Att nu förlägga projektledarskapet till ett bolag, Näringslivsbolaget är att alltför mycket utgå från företagarperspektivet. Näringslivsutveckling är en viktig del av projektet men det omfattar också en mängd nya bostäder med tillhörande infrastruktur samtidigt som flera grönområden och sammanhängande gröna kilar berörs. Inriktningen är därför i stor utsträckning stadsutveckling där hänsyn måste tas till samtliga stadens planer och program inklusive miljöprogrammet och stadens mål om en ekologiskt hållbar stad. Näringslivsutvecklingen att Det är därför lämpligare att Stadsbyggnadskontoret eller Kommunstyrelsen leder projektet.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 30 april 2004 har i huvudsak följande lydelse.

I remissförslaget redovisas flera insatser som påbörjats inom ramen för visionen. Endast i ett fåtal av projekten har Miljöförvaltningen deltagit på något sätt. De flesta fallen utgörs av remissförslag riktade till Miljö- och hälsoskyddsnämnden rörande program och detaljplaner enligt Plan och bygglagen. Detta är ärenden som Miljöförvaltningen tar del av genom ordinarie remisshantering inom staden.

valtningen tar del av genom ordinarie remisshantering inom staden. Miljöförvaltningens bedömning, vad gäller de projekt som förvaltningen tagit del av, är att inriktningen *inte* på något sätt är färgad av Miljö- och hälsoskyddsnämndens tidigare remissvar och vision för Söderort. Miljöförvaltningen anser det mycket förvånande att tidigare synpunkter ej beaktats. I strävan mot ett långsiktigt hållbart samhälle, där de ekonomiska, sociala och ekologiska aspekterna ingår, anser Miljöförvaltningen att den ekologiska delen saknas.

Ett exempel på detta är uppdraget "Södra inre tvärleden", vilket utgör en trafikledsutredning för en förbättring av vägförbindelserna mellan E4:an och Nynäsvägen, där Miljöförvaltningen har inbjudits att delta. Enligt Miljöförvaltningens förmenande utgör projektet en förstärkning av vägkapaciteten genom Söderort, med möjlighet för ett ökat antal transporter med bilfordon. Detta är inte förenligt med den grundsyn som Miljö- och hälsoskyddsnämnden anförde i sitt remissvar på Söderortsvisionen, där man ansåg att möjligheterna skall vara uttömda vad avser mer effektivt utnyttjande av befintlig transportinfrastruktur, innan investeringar görs i ny transportinfrastruktur. Exempel utgörs av detaljplaneprogrammet för Telefonplan, vilket har behandlats av Miljö- och hälsoskyddsnämnden under våren 2004. Området utgör ett av Söderortsvisionens geografiska utvecklingsområden. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansåg att en strategi som medför minsta möjliga trafikökning till och från området saknas och att intrång skall undvikas i berörd naturmark. Programförslagets utformning är därmed inte förenlig med ambitionen i Miljö- och hälsoskyddsnämndens Söderortsvision, rörande effektivisering av transporter samt grönområden.

Kontorets förslag

Miljöförvaltningen delar remissförslagets uppfattning om att det behövs en tydligare fokusering på visionens genomförande och en vidareutveckling av arbetet inom visionens temaområden och geografiska områden. Miljöförvaltningen ställer sig även bakom kravet om en ökad aktivitet från berörda förvaltningar mm, där deltagande förutsätts från Miljöförvaltningens sida utifrån Miljö- och hälsoskyddsnämndens vision för Söderort. Miljöförvaltningen bidrar gärna med att utveckla dessa idéer vidare tillsammans med berörda förvaltningar.

Vad gäller en permanent projektorganisation för arbetet med Söderortsvisionen, föreslås att näringslivskontoret får detta ansvar. Byggandet av 20 000 nya lägenheter anges ha en samordning och föreslås utgå ur Söderortsvisionen. Miljöförvaltningen har inget att invända mot denna uppdelning, under förutsättning att utgångspunkterna för genomförandet är detsamma. Detta innebär att stadens olika program däribland miljöprogrammet, som syftar mot en långsiktigt hållbar utveckling, är utgångspunkten för respektive ansvarsområde.

När det gäller kompetens och utbildningsfrågor som ett strategiskt område i det fortsatta visionsarbetet, föreslår Miljöförvaltningen att utbildning och forskning kring mobilitetsfrågor (Mobility Management) kan vara en utmärkt profilering av utbildning i samverkan med näringslivet.

Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 13 maj 2004 att som svar på remissen överlämna och åberopa kontorets utlåtande.

Reservation anfördes av vice ordföranden *Lotta Edholm* (fp), *Bengt Gunnar Herrström* (fp), *Mats G. Nilsson* (m), *Regina Kevius* (m) och *Jan Jerström* (m), med lydelsen att stadsbyggnadsnämnden i huvudsak godkänner kontorets förslag, samt därutöver anför följande.

Om Stockholm skall kunna återta positionen som Sveriges tillväxtmotor och starkaste region måste vi långsiktigt utveckla regionen. Den södra delen av Stockholm har lika stor befolkning som stadens inre delar, här finns företag och arbetsplatser i närhet till naturen. Det är därför glädjande att det arbete som inleddes under den förra mandatperioden går vidare. Förhoppningsvis kan Vision Söderort bidra till att vända den utveckling av högre arbetslöshet och lägre tillväxt som drabbat staden det senaste året. Förberedelsearbetet med visionen har tydligt visat att Söderort har många kvaliteter och stor utvecklingspotential. Tillkomsten av fler bostäder med varierade upplåtelseformer och prislägen, möjligheter för växande företag och förbättrad infrastruktur kommer att vara viktiga delar i en realiserad vision för Stockholms södra del. När arbetet nu går vidare finns anledning att systematiskt jobba vidare med de olika tematiska områdena. Mot bakgrund av bostadsbristen och det näst intill avstannade bostadsbyggandet i staden är det särskilt viktigt att fler bostäder och arbetsplatser kan tillkomma i Söderort. När det gäller bostäderna är det angeläget att återigen poängtera vikten av blandade upplåtelseformer i boendet. Fler bostadsrätter i söderort bör dessutom kombineras med möjligheter för småhus och villor. Att fler människor ges möjlighet att på ett konkret sätt ta ansvar för sin boendemiljö är viktigt för utvecklingen av området och bidrar dessutom till att minska segregation och bryta utanförskap.

Det är därutöver betydelsefullt att infrastrukturen i Söderort prioriteras och förbättras. Förbättrad infrastruktur bidrar också till att höja Söderorts attraktionskraft för såväl företag som boende. I visionen finns därför Förbifart Stockholm och en förstärkning av tvärgående vägförbindelser mellan E4:an och Nynäsvägen med som naturliga delar. Även de spännande planerna på ny kollektivtrafik är angelägna för projektet. Med anledning av den mycket njugga behandling som staten utsätter Stockholm för i tilldelningen av infrastrukturmedel finns dock anledning att staden prioriterar infrastrukturutbyggnaden på ett realistiskt sätt. Det innebär i praktiken att staden måste planera efter verkligheten och att god framkomlighet även för biltrafiken måste kombineras med realistiska parkeringstal.

Reservation anfördes av *Kerstin Rossipal* (kd) med lydelsen att stadsbyggnadsnämnden i huvudsak tillstyrker kontorets förslag, samt därutöver anför följande.

De senaste åren har ett flertal olika "satsningar" genomförts i staden. Ytterstadssatsningen, som startade 1995, har haft till syfte att bryta segregationens negativa konsekvenser och att skapa rättvisa levnadsvillkor i staden. Mål, inriktning och prioriteringar, liksom organisationen av det konkreta arbetet, har dock förändrats över tiden. Vissa stadsdelar har också omfattats av storstadssatsningen där insatserna bland annat syftat till att höja förvärvsfrekvensen och minska socialbidragsbehovet. Flera mål inom ytterstads- och storstadssatsningarna har överlappat varandra.

Framtidsvisionen Kista Science City har syftat till att utveckla näringsliv, forskning och högskola och skapa en levande stadsmiljö, bättre kommunikationer och attraktiva mötesplatser. Syftet med Vision för Söderort har varit att lyfta fram kvaliteterna i stadsdelarna söder om Årstaviken och låta dessa ligga till grund för olika förslag till hur dessa kvaliteter skulle kunna utvecklas och ta tillvara områdenas tillväxtpotential.

Innan den nya majoriteten tog över efter valet 2002 var inriktningen att skapa en bättre samordning av dessa olika strategier och satsningar. Trots att flera stadsdelar i ytterstadssatsningen också omfattades av storstadssatsningen var de olika projekten inte samordnade i den utsträckning de skulle kunna vara. Kristdemokraternas förslag var att alla pågående och kommande satsningar, projekt och visioner med inriktning på att utveckla och förnya ytterstaden skulle samordnas. En ansökan gjordes också hos regeringen om att under en fyraårsperiod få nyttja 2 miljarder kr av bostadsbolagens vinstmedel i en samordnad satsning på ytterstadens förnyelse. Denna ansökan avslögs av regeringen.

En samordning motiveras av att de fyra satsningarna har samma övergripande mål – att utveckla och förnya ytterstaden. Satsningarna har delvis också samma eller överlappande delmål som t ex att öka sysselsättningen i ytterstaden eller att åstadkomma fysiska förbättringar i boendemiljöerna. Satsningarna har däremot delvis olika utgångspunkter. Medan Vision för Söderort tar sin utgångspunkt i tillväxtpotential, utvecklingsmöjligheter och viss regionalisering riskerar Stadsdelsförnyelsen, gamla ytterstadssatsningen, att medföra en fokusering på områdets problem och en negativ stigmatisering genom att vissa geografiska områden pekas ut som utsatta och behövande.

I den forskning som för närvarande bedrivs om framgångsrikt utvecklingsarbete betonas vikten av en bred ansats. Detta framgår tydligt i en forskningsöversikt som nyligen givits ut av Integrationsverket: "Förort i fokus – interventioner för miljoner", (Helene Lahti Edmark, IV-rapport 2002:01). I rapporten konstateras att forskningen ger belägg för att det krävs "flersträngade strategier, dvs arbete på flera fronter samtidigt både när det gäller mål och metoder" för att åstadkomma varaktiga resultat. I rapporten konstateras vidare att "utan tvekan ser forskarna de boendes medverkan

rapporten konstateras vidare att "utan tvekan ser forskarna de boendes medverkan och engagemang som den viktigaste grundbulten i framgångsrika interventioner".

Förslaget om att stadens näringslivskontor ska samordna arbetet är bra. Söderortsvisionen, som till en början mestadels innefattade förslag om bostadsbebyggelse, har nu en tillväxt- och näringslivsinriktad ansats.

Särskilt uttalande gjordes av *Cecilia Obermüller* (mp) enligt följande.

Miljöpartiet anser det vara positivt att de södra delarna av staden ges en möjlighet att utvecklas för att motverka den snedfördelning av arbetsplatser som råder mellan norr och söder. Gods- och persontransporter kan därigenom minska. Redovisningarna visar att det finns stora möjligheter att utveckla bostadsbyggandet, tillskapandet av nya arbetsplatser, grönstruktur och rekreation utan större intressekonflikter. Stadens miljöprogram samt miljökvalitetsnormer skall följas och en planering i överensstämmelse med långsiktig hållbarhet borde vara en självklarhet.

Miljöpartiet anser det viktigt med en öppen organisation av projektet med insyn för många parter och en bred politisk förankring. Förankringen hos stadens befolkning är också en mycket viktig del av processen som inte får förbigås.

En viktig princip är att i första hand bygga på redan exploaterad mark. I de fall då grönmark tas i anspråk bör denna kompenseras i närområdet, kvantitativt eller kvalitativt, till exempel genom en förstärkning av spridningskorridorer. Stadens grönmark är en ändlig resurs som måste få en given plats i samhällsplaneringen.

Många förortscentra kan på ett bra sätt varsamt förtätas. Det är mycket viktigt att nya bostäder uppförs i lägen med god kollektivtrafikförsörjning. Allt annat ökar enbart behovet av biltransporter. Kollektivtrafikutbyggnad måste tas med tidigt i alla planprocesser.

Med tanke på den rådande bostadsbristen förordar vi ett effektivt markutnyttjande, staden bör prioritera flerbostadshus och inta en restriktiv hållning till ytkrävande småhus.

Miljöpartiet kommer givetvis löpande ta ställning till de olika delarna inom projektet Vision Söderort, när de aktualiseras.

När det gäller Älvsjö - Farsta vill vi särskilt hänvisa till de gemensamma och separata särskilda uttalanden som lades i nämnden i januari år 2003. Särskilt viktigt i det sammanhanget är att strandskyddsområdet och dagvattenhantering kring den känsliga sjön Magelungen respekteras.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 29 mars 2004 har i huvudsak följande lydelse.

I takt med att genomförande av uppdragen i "Söderortsvisionen" börjar förverkligas har behovet av en permanent organisation blivit allt starkare. Stadsbyggnadskontoret ser därför fram emot möjligheten att diskutera en permanent projektorganisation för

Söderortsvisionen. I tjänsteutlåtandet påpekas att Söderortsvisionen i stor utsträckning kommer att röra tillväxtfrågorna och frågorna rörande bostadsbyggande, samt att dessa frågor bör samordnas. Därför föreslås i tjänsteutlåtandet att näringslivskontoret får ansvaret för samordningen av Söderortsvisionen.

Stadsbyggnadskontoret vill understryka att utöver de nämnda uppgifterna utgör infrastrukturfrågor som förbättrade tvärförbindelser, sambandet mellan olika delar av Söderort, den långsiktiga utvecklingen av den byggda miljön och grön- samt rekreationsfrågor väsentliga inslag i Söderortsvisionen. Det finns också inslag av mellankommunalt samarbete som kommer att konkretiseras genom fysisk planering. Vidare utgör utbildningsfrågorna ett betydelsefullt uppdrag inom Söderortsvisionen.

Under framtagandet av Söderortsvisionen hade såväl stadsbyggnads- som gatu- och fastighetskontoret ledande roller, under stadsledningskontoret, bland annat uppgiften att samordna insatserna och presentera dem i en Vision. Efter fullmäktige beslutet hösten 2002 har en interimistisk organisation fungerat, med först stadsledningskontoret som fortsatt ansvarigt. Därefter övertog näringslivskontoret, i praktiken, ansvaret i samband med att ansvarig tjänsteman på stadsledningskontoret, utsågs till biträdande näringslivsdirektör. Under denna tid har stadsbyggnads- samt gatu- och fastighetskontoret tillsammans med stadsledningskontoret som senare ersattes av näringslivskontoret ingått i en projektledningsgrupp. Till denna har en referensgrupp kopplats bestående av utbildningsförvaltningen, integrationsförvaltningen samt tjänstemän från näringslivskontoret. Därutöver har stadsbyggnads- och gatu- och fastighetskontoret ställt upp med administrativa resurser. I det nu remitterade tjänsteutlåtandet "Vision för Söderort - redovisning och organisation" föreslås egentligen ingen ny organisation mer än att det bör fastställas att näringslivskontoret ska ha det ledande ansvaret för arbetet med Söderortsvisionen. Näringslivskontoret föreslås vidare att få i uppdrag att utforma den nya organisationen för arbetet med Söderortsvisionen i samverkan med berörda förvaltningar och bolag. Stadsbyggnadskontoret har i sak inget att invända mot förslaget men vill understryka att näringslivskontoret måste ges resurser att administrera och samordna de olika delarna av Söderortsvisionen. Det är väsentligt att det utöver en projektchef utses en särskild projektledare och att tillräckliga administrativa resurser skapas.

Stadsbyggnadskontoret vill understryka att de åtgärder som kontoret åläggs inom Söderortsvisionen i princip sammanfaller med andra uppdrag som kontoret har. Det gäller:

uppdraget att under mandatperioden möjliggöra igångsättning av 20 000 bostäder, att inom ramen för "Stockholm 2030" ta fram metoder för en plannivå mellan översiktsplan och detaljplan, vilket innebär ett större mått av områdesplanering, att arbeta med stadsdelsförnyelsen.

Det är därför viktigt att inte skapa en organisation för varje uppdrag, som kräver särskilda parallella engagemang av handläggarna. Det är inte resurseffektivt.

För att öka effektiviteten i genomförandet av Söderorts Visionen föreslår kontoret därför att kontakterna med Söderortsvisionen upprätthålls av avd. chefen för ytterstaden samt en representant från strategiska avdelningen som genomför en avrapportering till projektchefen för Söderortsvisionen en gång per halvår, eller när

ring till projektchefen för Söderortsvisionen en gång per halvår, eller när det i övrigt finns behov. I större projekt sker kontinuerliga kontakter löpande. Avdelningschefen för ytterstaden och representanten från strategiska avdelningen ansvarar för att intentionerna med Söderortsvisionen samordnas och genomförs gemensamt med andra förvaltningar och bolag. I huvudsak kommer det innebära att uppdraget uppfylls inom de ovan nämnda uppdrag som genomförs inom kontoret.

Stockholms Stadsteater AB:s styrelse beslutade den 10 augusti 2004 att bifalla teaterledningens förslag till remissvar.

Reservation utan eget ställningstagande anfördes av *Inger Koch m.fl.* (m), *Madeleine Sjöstedt m.fl.* (fp) och *Robert Lisborg* (kd).

Särskilt uttalande gjordes av *Daniel Suhonen m.fl.* (s), *Britta Båvner m.fl.* (v) och *Annklara Matthiesen* (mp) enligt följande.

Stadsteaterns styrelse vill framhålla teaterns och det övriga kulturlivets viktiga roll i stadsdelsförnyelsen. Inom ramen för förnyelseprojekten i samtliga berörda stadsdelar bör kulturintresserade medborgare – kanske särskilt ungdomar - beredas möjlighet till amatörverksamhet och kulturupplevelser.

Stockholms Stadsteater AB:s tjänsteutlåtande daterat den 21 juni 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Teaterledningen är positiv till att stadsdelsförnyelse skall utgå från tillväxt och långsiktighet. Förutom berörda stadsdelsnämnder inkluderas flertalet av stadens centrala nämnder, de kommunala bostadsbolagen, SISAB, Centrumkompaniet och Stockholms Stadsteater. Föreslagna riktlinjer betonar att det är angeläget att Stadsdelsförnyelsen samverkar med övriga satsningar till ett sammanhållet utvecklingsarbete för ytterstaden. Det är också viktigt att samordning sker så att stadens resurser och kompetens används på bästa sätt. Staden bör även få in externa aktörer så att de ingår som en del när nämnder och bolag tar fram lokala handlingsplaner för stadsdelsförnyelsen. Den gemensamma utvecklingsplanen innehåller idé om vad man vill åstadkomma för resultat med de aktiviteter och insatser som planeras inom ramen för stadsdelsförnyelsen. Det är även nödvändigt att de centrala målformuleringar är vida och det är viktigt att de riktlinjer som ska tas fram för nämnderna och bolagen har en sammanhållen idé vad man vill åstadkomma för resultat med de aktiviteter och insatser som planeras inom ramen för stadsdelsförnyelsen.

Stockholms Stadsteater AB har i tidigare remisser, se remiss från kommunstyrelsen: Förslag till riktlinjer för Stadsdelsförnyelse- för ökad delaktighet och en långsiktig positiv utveckling i Stockholms ytterstad, Dnr 339-1179/03 samt tjänsteutlåtande från Stockholms Stadsteater AB per den 22 maj 2003, ställt sig positiv

från Stockholms Stadsteater AB per den 22 maj 2003, ställt sig positiv till den föreslagna utvecklingen i sin helhet. Stadsteatern har också responderat positivt och agerat aktivt i den del av planen som innefattar etablerandet och driften av en ny teaterscen, i Stadsteaterns regi, i Skärholmen.

Projektering av ombyggnaden av den tilltänkta teatern i Skärholmen är nu avslutad och besked om finansiering av ombyggnad och drift avvaktas. Stadsteatern delar förslagsställarnas mening att en intensifierad samordning bör ske när man nu nalkas genomförandefasen av visionen och instämmer med stadsledningskontorets och näringslivskontorets förslag till beslut i alla dess delar.

Utbildningsnämnden beslöt den 22 april 2004 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som remissvar avseende "Vision för Söderort – redovisning och organisation".

Reservation anfördes av vice ordföranden *Jan Björklund m fl* (fp) och tjänstgörande ersättaren *Hardy Hedman* (kd) enligt följande.

Vi reserverar oss mot nämndens beslut då vi yrkade att nämnden skulle besluta att överlämna ärendet utan eget ställningstagande.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten *Mikael Söderlund m fl* (m) enligt följande.

Det arbete med en Vision för Söderort som den förra moderatledda majoriteten initierade måste fortsätta, inte minst med anledning av den hemmagjorda depression som Stockholm drabbats av till följd av socialdemokraternas skattechock och avgiftshöjningar. Ska Stockholm åter bli en stad som växer måste politiken läggas om och nya insatser göras för att främja företagande och sysselsättning i hela Stockholm, men inte minst i stadens södra delar. Vi välkomnar därför att arbetet med Vision för Söderort nu fortsätter och vill understryka vikten av att berörda nämnder och styrelser inom staden intensifierar arbetet med genomförandet av visionen.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 31 mars 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt tjänsteutlåtandets förslag går projektet nu in i en ny fas med tydligare fokusering på genomförande. Detta förutsätter en ökad aktivitet från såväl berörda förvaltningar och bolag i staden som en närmare samverkan med grannkommuner, näringsliv och organisationer. Ansvar för att samordna projektet föreslås läggas hos näringslivskontoret då näringslivsfrågorna och tillväxtperspektivet skall genomsyra insatserna i visionen. En permanent projektorganisation för arbetet föreslås bildas.

Som tidigare nämnts har utbildningsförvaltningen deltagit i den interimistiska projektgruppen för "Vision för Söderort. De aktiviteter förvaltningen genomfört och avser att genomföra, bl a särskilda satsningar för utveckling av flera söderortsgymnasier, ligger mycket väl inom ramen för den målsättning visionen uttrycker. Utbildningsförvaltningen föreslår att tjänsteutlåtandets förslag till inriktning för genomförande av "Vision för Söderort, att näringslivskontoret ansvarar för samordningen inom projektet och att berörda nämnder och styrelser inom staden intensifierar arbetet med att genomföra visionen tillstyrks.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd beslutade den 29 april 2004 att åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande som yttrande till kommunstyrelsen. Dessutom anför nämnden följande.

Nämnden finner det angeläget att ytterligare betona vikten av att arbetet med att genomföra den fastlagda visionen fullföljs. Att genomföra en vision av detta slag och att samtidigt hålla öppet en visionär profil för detta arbete kräver enligt vår mening en starkare politisk ledning av arbetet. Vi anser därför att det inte är tillfredställande att ålägga Stockholms Näringslivskontor AB uppdraget att samordna arbetet utan att samtidigt tillskapa en av berörda nämnder utsedd politisk ledning för denna samordning. Därigenom kan arbetet med att intensifiera och effektivisera genomförandet i respektive berörd nämnd förstärkas. Samordningsvinster, prioriteringar, nya lösningar och förslag, liksom långsiktiga utvecklingshänsyn kan förankras i arbetsprocessen på ett tidigt stadium.

I Kommunstyrelsens förslag pekas på ett antal insatser som i dagsläget är aktuella inom olika områden med anknytning till visionen. Denna redovisning pekar på att det finns ett starkt behov av att politiskt samordna och prioritera de olika inblandade aktörernas insatser. I redovisningen pekas även på insatser som tillkommit eller förändrats beroende på beslut utanför ramen för den antagna visionen. En sådan kontinuerlig anpassning av visionen är nödvändig men kräver även att nödvändiga politiska beslut kan tas på ett tidigt stadium i berörda nämnder. Inte minst för att även de boende i våra stadsdelar ska bli delaktiga i besluten.

Vi vill dessutom ytterligare betona vad (s) och (v) framförde i sitt yttrande i samband med remissen av själva förslaget till Vision Söderort enligt nedan.

"Särskilt uttalande av (s), (v) i Enskede-Årsta SDN 2002-05-23:

Vi ser det som mycket positivt att staden utarbetar ett särskilt utvecklingsprogram för hela Söderort. Det torde vara av stor vikt att staden aktivt medverkar till att skapa en helhetssyn på samhällsplaneringen i Söderort. Ett sådant arbete måste emellertid ske i samråd med boende och

dant arbete måste emellertid ske i samråd med boende och verksamma i området, liksom i samverkan med företrädare för näringsliv och samhällsservice.

Utvecklingsprogrammet måste kopplas till den av fullmäktige beslutade översiktsplanen, byggnadsordningen och den gällande grönplanen.

I förslaget framförs en hel del viktiga synpunkter på hur den framtida planeringen skall göras och vilka olika samhällsområden som måste utvecklas eller förstärkas.

En vision måste enligt vår mening emellertid ännu tydligare ta sikte i en mer långsiktig utveckling av Söderort än den vi kan finna i förslaget. Förslaget måste i högre grad visa hur Söderort skall kunna vara ett fungerande och människovänligt samhälle även i framtiden. Därför måste vi idag tydligt planera för ett långsiktigt ekologiskt uthålligt samhälle som i viss mån bygger på andra förutsättningar än vad som gäller idag, till exempel avseende energiförsörjning, kommunikationer, byggande, livsmedelsförsörjning och naturresurshushållning. Samtidigt måste planeringen bidra till att minska den sociala och ekonomiska obalansen i regionen. Viktiga instrument för detta är bostadsbyggandet, kollektiva kommunikationer och etableringen av viktiga arbetsplatsområden.

I förslaget framhålls att det är viktigt att bevara Söderorts gröna profil. Vi instämmer i detta men anser att det inte enbart handlar om ett antal friluftsområden, naturreservat eller rekreationsområden. De bostadsnära gröna inslagen utgör minst lika viktiga kvaliteter i ett framtida Söderort. Den stora variationsrikedomen i bostadsområdena med flerfamiljshus, villor, parkområden, naturmarkinslag och trädgårdar skapar förutsättningar för bra boendemiljöer för många olika kategorier av invånare. Lika viktigt är det att samhällsservice, kultur och rekreation är tillgängligt för alla.

Delar av Söderort har enligt stadens översiktsplan och grönplan en låg andel grönområden. Av den anledningen finner vi det viktigt att betona att de kvarvarande s.k. kilarna i Söderort måste bevaras. Satsningen på en ny landskapspark på Årstafältet har vårt fulla stöd och utgör en viktig förstärkning och förbättring av Söderorts grönstruktur.

Genom att t. ex gräva ner kraftledningsgator kan värdefull mark för bostäder i relativt centrala lägen frigöras inom våra stadsdelar. Genom att bostadsbyggandet sker nära redan befintliga stadsdelscentra kan servicenivån i dessa förstärkas. Vi förordar att allt bostadsbyggande i Söderort syftar till att skapa en god blandning av hyresrätter och bostadsrätter. Likaså är det viktigt att tillskapa nya moderna serviceboenden för äldre.

Andra utvecklingsområden främst för bostadsbyggande är de ytor som kan frigöras genom en överdäckning/nedgrävning av Nynäsvägen genom Enskede, dels genom en omstrukturering av industri- och rangerområdet invid stambanan vid Årsta partihallar.”

Reservation anfördes av ledamöterna *Hans Larsson* (fp), *Peter Backlund* (fp), *Anders Hellström* (m), *Birgitta Axén* (m), *Björn Holmberg* (m), vice ordföranden *Göran Holmström* (kd) till förmån för eget förslag enligt följande.

Förvaltningens tjänsteutlåtande åberopas som yttrande till kommunstyrelsen. Vi reserverar oss mot tilläggsyrkande från (s), (v), (mp). Nämnden anför följande.

Det är positivt att staden utarbetar ett särskilt utvecklingsprogram för hela Söderort. Arbetet måste emellertid ske i samråd med boende och verksamma inom området, samt i samverkan med företrädare för näringsliv och samhällsservice.

Infrastruktur som knyter samman och stärker

En förutsättning för att skapa ett växande Söderort är att verka för ett fungerande transportsystem och goda kommunikationer. I visionen har man beskrivit hur en utbyggnad av infrastrukturen är nyckeln till att stärka såväl befintligt näringsliv som att höja attraktionskraften för såväl företagsetableringar som boende. Som ett medel för detta beskriver man en yttre tvärbana som knyter samman tunnelbanelinjer och går vidare till Kungens Kurva och till Flemingsberg. I andra planer beskrivs även en tvärbana Fagersjö – Farsta/ Larsboda – Älvsjö.

Stadsdelsnämnden i Enskede-Årsta anser att de planerade snabbspårvägarna bör knytas ihop med den befintliga Tvärbanan för att ge ytterligare alternativ för resenärerna. Därför bör man bygga ut Tvärbanan med en gren från Årsta genom Östberga till Älvsjö. Detta skulle möjliggöra en bra spårbunden förbindelse mellan de övriga delarna av Söderort och ge de bostadsområden som finns mellan Årsta och Älvsjö bra förbindelser, främst då Östberga. Men redan nu bör man ge Östbergaområdet bättre förbindelser så att området får bättre förutsättningar att utvecklas.

Bostäder och stadsmiljö

Goda kommunikationer är också en förutsättning för att få till stånd nyetableringar av viktiga arbetstillfällen, likväl så som en betydande satsning på bostäder inom söderort. Stadsdelsområdet betraktas idag som en förort men kommer relativt snart att betraktas som en del av innerstaden.

Stadsdelsnämnden anser att även om Enskede-Årsta utvecklas till en ”grön innerstadsstadsdel” så är bebyggelsen i det sk Årstastråket en välkommen förtätning. Årstastråket kan då få vackra avenyer med bostäder och affärer och bebyggelsen ges innerstadskaraktär.

Det finns relativt ny bebyggelse i det så kallade Träskoleområdet och på andra sidan Nynäsvägen planeras nu ett bostadsområde vid Blåsut tunnelbanestation. Vi

anser att dessa båda områden bör knytas ihop som ett sammanhängande bostadsområde genom att man bebygger även den östra delen av slakthusområdet vid Globen med bostäder.

Årsta torg har tidigare varit ett livligt förortscentrum. Tyvärr är det inte längre den mötesplats det varit eftersom det mer och mer tömts på affärer och aktiviteter. Det behöver rustas upp så att innevånarna vill använda torget igen.

Samordna de olika satsningarna

Innan den nya majoriteten tog över efter valet 2002 var inriktningen att skapa en bättre samordning av ytterstadssatsningen, storstadssatsningen samt Visionerna för Söderort och Kista. En ansökan gjordes också hos regeringen om att under en fyraårsperiod få nyttja 2 miljarder kr av bostadsbolagens vinstmedel i en samordnad satsning på ytterstadens förnyelse. Denna ansökan avslogs av regeringen.

En samordning av de olika satsningarna är fortfarande angelägen eftersom de i grunden har samma övergripande mål – att utveckla och förnya ytterstaden. Medan Vision för Söderort tar sin utgångspunkt i tillväxtpotential, utvecklingsmöjligheter och viss regionalisering riskerar Stadsdelsförnyelsen, den gamla ytterstadssatsningen, att medföra en fokusering på områdets problem och en negativ stigmatisering genom att vissa geografiska områden pekas ut som utsatta och behövande.

I den forskning som för närvarande bedrivs om framgångsrikt utvecklingsarbete betonas vikten av en bred ansats. Detta framgår tydligt i en forskningsöversikt som nyligen givits ut av Integrationsverket: "Förort i fokus – interventioner för miljoner", (Helene Lahti Edmark, IV-rapport 2002:01). I rapporten konstateras att forskningen ger belägg för att det krävs "flersträngade strategier, det vill säga arbete på flera fronter samtidigt både när det gäller mål och metoder" för att åstadkomma varaktiga resultat.

Enskede-Årsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 april 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen är positiv till att arbetet med Vision för Söderort intensifieras. Förvaltning kan dock se svårigheter att se stadsdelsnämndernas roll i arbetet. En utvidgad samverkan mellan Söderorts stadsdelsförvaltningar är bra då många frågor är gemensamma. De nätverk som bildats kommer att ta fram frågor som kan genomföras inom ramen för visionen. Nätverken kommer att vara flexibla utifrån de olika projekt som är aktuella och i de frågor som kan lösas tillsammans och med gemensamma resurser, både i form av handläggartid och ekonomisk finansiering. Därmed kan stadsdelsnämnderna få en tydligare roll i arbetet med att genomföra visionen.

Inom ramen för vision Söderort och för att nå stadens mål om 20 000 nya bostäder pågår ett flertal bostadsprojekt i Enskede - Årsta stadsdelsområde. Stadsdelsförvaltningen medverkar aktivt i program- och planarbetet. Strategiskt i planeringen är dialogen med boende och verksamma och hur den kommunala servicen ska utformas och dimensioneras. Stadsdelsförvaltningen och stadsbyggnadskontoret

dimensioneras. Stadsdelsförvaltningen och stadsbyggnadskontoret ordnar tillsammans öppet hus för en dialog om de synpunkter som medborgarna har. Hur stadsmiljön ska utformas i det nya bostadsområdet Årstastråket är vidare en fråga som bör kunna behandlas inom ramen för Söderortsvisionen. Andra viktiga frågor i stadsmiljön är centrum- och servicefunktionerna. Att stödja och skapa förutsättningar för att bevara och utveckla det lokala näringslivet är en viktig samarbetsfråga.

Den särskilda stadsdelsförnyelsesatsningen i Enskede - Årsta stadsdelsområde är geografiskt avgränsat till Östberga. Förvaltningen ser goda möjligheter att med stöd av bland andra Näringslivskontoret utveckla områdets resurser, till exempel Östberga Centrum. I visionen behandlas kommunikationens roll för att förbättra Söderorts stadsmiljöer. Förvaltningen anser att visionen bör aktualisera kommunikationerna till och från Östberga som enligt förvaltningens uppfattning är nödvändiga att förbättra.

Farsta stadsdelsnämnd beslutade den 22 april 2004 att som svar på remissen till kommunstyrelsen överlämna och i huvudsak åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande, att bilägga "Rapport från framtidsseminariet 10 februari på Hästhagsskolan" till ärendet samt att därutöver anföra följande.

Hela nämnden har bl a vid remissbehandlingen vid SDN möte 23 april 2002 av förslaget till "Vision för Söderort" sett mycket positivt på kommunstyrelsens initiativ till en samlad utvecklingspolicy för stadsdelsområdena söder om Södermalm. Nämnden såg visionen som en god grund för ett program för Söderorts utveckling. Nämnden pekade på vikten av god utbildning, attraktiva gymnasieskolor, fler bostäder, samarbete med Huddinge och Nacka kommuner, bättre kommunikationer – tvärförbindelser, trafiklösningar, Ekopark Syd, fortsatta miljöåtgärder inte minst för att värna våra sjöar, mer kultur och fritid, segregationen måste brytas, fler arbetsplatser, värna de små centrumen, former för medborgarnas delaktighet i utvecklingen. Då fanns förslag om att det fortsatta arbetet skulle ske dels i en samordnande projektgrupp med representanter för stadsledningskontoret och varje berörd förvaltning, dels i två projektgrupper för varsitt geografiskt utvecklingsområde. Efter kommunfullmäktiges beslut i september 2002 har relativt lite hänt inom vårt stadsdelsområde som kan sägas direkt emanera ur visionen. Många processer har dock pågått, se förvaltningens utlåtande. Vi saknar den sammanhållna organisationen och kraften som förutsattes vid beslutet.

Ett exempel är visionens förslag om att öka serviceutbudet i Fagersjö. Den 1 april stängdes den sista återstående servicen i Fagersjö! Bygget av en ny lågprismarknad har just startat, dock tveksamt om den kommer att täcka in Fagersjöbornas behov av närservice. Nämnden är medveten om att utbyggnad

av fler bostäder måste ske, vi medverkar i detta för att öka underlaget för service.

Nämnden instämmer helt i förvaltningens påpekande att det finns en obalans i satsningarna inom näringslivsområdet. Dessa har huvudsakligen skett inom Skärholmen – Kungens kurva-området som redan är mest välförsett med kommersiell service. I redovisningen januari 2004 till kommunstyrelsen av läget i arbetet med visionen visas denna obalans. Den är rätt diffus och översiktlig, mycket arbete förefaller fortfarande finnas i kartläggningsstadiet.

Farsta stadsdelsområde har ett stort behov av att öka arbetstillfällena, dock måste satsningarna vara i balans mellan näringslivsutveckling och kultur/natur. Nämnden har ett antal idéer om utveckling inom områdena natur och rekreation, för att därmed skapa ett gladare, renare och helare Farsta! Nämnden ser även dessa förslag som möjligheter att utveckla småföretagandet. Prioriterat är Ekopark Syd med Högdalstopparna och Magelungen – detta har redovisats i särskilt ärende till kommunstyrelsen. Vidare ser vi förutsättningar för att utveckla Folkets park t ex i Farsta gård; restaurang med god kvalité; rullskridskobana med uthyrning vid Farsta IP; simskola under sommaren vid våra två bad; ridning och uthyrning av häst och vagn; cykeluthyrning; båtuthyrning; vindsurfinguthyrning; skridskouthyrning vintertid; boulebana vid lilla fotbollsplanen vid Ågesta Broväg; husvagnsparkering vid Farstanäset; i anslutning till dessa verksamheter skapas även utrymme för serveringsverksamhet.

Fullmäktige har fattat beslut om stadsdelsförnyelsen. Arbetet med denna pågår intensivt i vårt stadsdelsområde. Många intresserade, engagerade, konstruktiva medborgare deltar i arbetet. För kännedom bifogas anteckningarna från första framtidsseminariet 10 februari 2004. Nämnden räknar med att i maj fatta beslut om de första projekten. Detta arbete måste samordnas med vision Söderort. Inte minst gäller det metoder för att engagera människor. Vid nämndens sammanträde 30 oktober 2003 behandlades verksamhetsplan och budget för 2004. Nämnden beslöt bl a under rubriken ” Bygga bostäder och utveckla Stockholm Farsta-området

Näringslivskontakter

Det är mycket viktigt att utveckla kontakterna med näringslivet inom området. Detta bl a för att slå vakt om de små centrumen, öka sysselsättningen samt utnyttja områdets resurser på bästa sätt. Kan turism i vårt vackra område vara något att utveckla, inte minst när Ekopark Syd finns? En inventering bör fortlöpande ske av lediga butiks-, industri- och kontorslokaler inom området.

Nämnden uppdrar åt förvaltningen att tillsammans med Näringslivsnämnden utveckla detta.

Farsta centrum

Farsta Centrum är en mycket väl fungerande detaljhandel. Nämnden uppdrar åt förvaltningen att tillsammans med stadens gemensamma resurser göra en samlad genomgång av planerna och möjligheterna för Farsta centrum och området runt centrumet. Vi stödjer arbetet för en ny scen på torget.

Bostäder

I Farsta-området finns mark, goda kommunikationer, arbete, affärer och möjligheter till fritidsaktiviteter. Det finns utmärkta möjligheter att bygga mer inom vårt område, i första hand bör det vara hyresrätter med rimliga hyresnivåer. Dessa bostäder skall komplettera nuvarande bestånd, vilket kräver en del större lägenheter. Vi vill bygga så att integrationen främjas, vi vill inte ha fler segregerade områden som Östermalm, Djursholm, Rinkeby. Nämnden är angelägen om att allt görs så att vi kan bidra till den nödvändiga bostadsutbyggnaden, dock utan att de viktiga gröna områdena förstörs. Nämnden har tidigare godkänt ett antal förslag till förtätningar, dessa har ännu ej genomförts. Nämnden är angelägen om att dessa frågor behandlas i en helhet. Den av Kommunfullmäktige beslutade Vision Söderort är ett underlag. Utbyggnaden inom området måste ske i nära dialog med medborgarna, företagen och föreningarna. Vi måste komma vidare i frågan om Ekopark Syd och Magelungen. Förvaltningen får i uppdrag att under 2004 ordna öppna möten om utvecklingen av Farsta-området samt bereda dessa frågor. Det visionsarbete som ska ske i anledning av medel för stadsdelsförnyelsen är en del i utvecklingen av denna helhet.”

Nämnden är mycket angelägna om att detta arbete nu snabbt fortsätter som en del av insatserna i ”Vision Söderort” och ”Stadsdelsförnyelsen i Farsta-området” samt majoritetens program för bostadsbyggande. Detta gäller inte minst Farsta centrum med omgivning där följande just nu är intressant:

Det är ett attraktivt centrum för östra delen av Stor Stockholm (www.farstacentrum.se) med 16 miljoner besökare 2002 som handlade för 1,8 miljarder på 40 000 kvm,

gatu- o fastighetskontoret planerar ny infartsparkering,

mark för ytterligare bostadsbyggande finns om bygge sker utmed tunnelbanan vid centrum, ev. även ombyggnad av delar av outhyrda kontorslokaler i Storö 10,

uthyrning pågår av kontorsfastigheten Storö 10 – ”Farstaterrassen” (www.farstaterassen.com) som är en 15 våningars byggnad på 40 000 kvm med bl a 16.000 kvm kontor, varav knappt hälften enligt uppgift är uthyrt, regelbundet brist på parkeringsplatser för besökare, litet kulturellt utbud, stort kommersiellt, dialog har förts om att uppföra en scen på torget för centrumet och för föreningarna,

föreningar vill gärna ha en yta inne i centrumet för att kommunicera om sin verksamhet med besökare,

tråkigt intryck när man kommer med T-bana/buss,

planer på bio och fler parkeringsplatser i nytt hus,

att se T-banan – Farsta Centrum – Farsta gymnasium – Farsta Gård – Farsta IP – Farstahallen som ett mer sammanhållet område med blandade aktiviteter,

arbete pågår med Ekopark Syd för att bl a åtgärda sjön Magelungen och dagvattenavlopp.

Nämnden delar remissens förslag om att arbetet med genomförande inom Vision Söderorts alla områden nu intensifieras. Detta sker bäst genom en ansvarig, kraftfull och resursstark ledning i kommunstyrelsen. En samlad projektgrupp föreslås med en projektledare från stadsledningskontoret och en projektsamordnare (koordinator) från varje berörd förvaltning. Gruppens uppdrag ska vara att samordna arbetet inom de olika förvaltningarna samt ansvara för övergripande frågor gentemot företag, institutioner och förvaltningar. En styrgrupp med chefstjänstemän från de berörda förvaltningarna har under kommunstyrelsen det övergripande ansvaret för projektet. Vid behov kan andra projektgrupper tillsättas t ex för Älvsjö – Farsta området, Ekopark Syd. Nämnden föreslår att kommunstyrelsen ger projektledaren ett särskilt uppdrag om utvecklingen av Farsta centrum med omgivning. Arbetet sker tillsammans med berörda nämnder och fastighetsägare samt SL, i kontakt med invånare i Farsta-området och andra centrumområden. Kommunstyrelsens beslut om fortsatt arbete är det viktigt att även få med fortlöpande rapportering och utvärdering av insatserna. En vision bör ha en sista hållbarhetsdag. Med denna omfattning bör det vara 10 år så senast i december 2011 är det dags att fatta beslut om fortsatt arbete på en ny grund.

Nämnden avstyrker remissens förslag om att styrelsen för Stockholms Näringslivskontor B ska få uppdraget att samordna arbetet. Nämnden anser att uppdraget kräver mycket samordning mellan förvaltningar/nämnder varför kommunstyrelsen bör få detta uppdrag.

Reservation mot stadsdelsnämndens beslut anfördes av ledamoten *Inga-Lill Persson m.fl* (fp) enligt följande.

Vi anser att nämnden skulle ha beslutat att i huvudsak bifalla förvaltningen förslag till beslut, samt att därutöver anföras:

Farstaområdet glöms i hög grad bort i det förslag till utveckling av Söderort som nu läggs fram. Vi förutsätter att detta kommer att förändras. Det är mycket allvarligt att de satsningar som planeras ej kommer att påverka vår del av Söderort. Det finns skäl att ägna särskild uppmärksamhet åt situationen här hos oss.

Det är rätt att inrikta utvecklingsstrategier kring näringslivets arbetsvillkor. Men man kan också med fördel söka utvecklingsvägar inom den verksamhet som redan finns i stadsdelen. Här erbjuder kulturlivet intressanta möjligheter som är ganska speciella för just Söderort. Kulturlivet skulle kunna vara en mycket positiv kraft i utveckling av Söderort och då talar vi inte om nya spektakulära åtaganden inom design utan inom den verksamhet som redan idag finns, ofta med stöd av kulturnämnden. Stadsdelen är, förutom innerstaden, den teatertätaste i Stockholm, en rad ateljéer och konstnärer bor här. Kulturskolan och biblioteken har bra verksamheter som skulle kunna utvecklas än mera. Tyvärr bortser man ifrån den ordinarie verksamheten inom kulturnämndens ansvarsområde då staden stakar ut planerna för utvecklingen i Söderort för tillskapande och uppmuntran av s k kulturella kluster. Sådana satsningar har genomförts i flera storstäder i världen såsom New York och Berlin. Det är beklagligt att en liknande framsynthet inte finns i Stockholm och att kulturverksamheten inte ses som en tillgång för stadens utveckling. Med små insatser skulle här stora möjligheter öppnas."

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 april 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontorets/Näringslivskontorets tjänsteutlåtande innehåller fyra förslag som innebär:

- ? godkännande av redovisningen
- ? godkännande av inriktningen
- ? att Näringslivskontoret ska samordna genomförandet
- ? att berörda nämnder/styrelser ska intensifiera arbetet.

Redovisningen

Beträffande redovisningen av vad som hittills skett, är den inte felaktig men mycket summarisk. Efter kommunfullmäktiges beslut (september 2002) har relativt lite hänt inom Farstaområdet som kan sägas direkt emanera ur Vision för Söderort. Ändå har ett antal processer som förespråkas i visionen pågått, t.ex. fortsatt utveckling av Farsta

Centrum, projektering av nya bostäder, utredning av alternativa sträckningar för en yttre tvärled, diskussioner om alternativa sträckningar av Magelungsvägen nord-väst om Fagersjö, överläggningar med Vantörs stadsdelsförvaltning om Ekopark Syd och Högdalstopparna, utveckling av Stadsdelsförnyelsen, etc. Vad som saknats är den sammanhållna organisation, innehållsligt och över stadsdelsområdesgränserna, som Vision för Söderort förutsätter.

Inriktningen

I det remissvar angående förslaget till vision för Söderort som lämnades av stadsdelsnämnden i april 2002 framhölls bl.a. den obalans mellan Söderort och Norrort då det gäller fördelningen av bostäder (17,4 bostäder per hektar i Söderort, 12,8 i Västerort) och arbetsplatser. Söderort hade då 37 % av stadens befolkning (Västerort 26 %) men endast 20 % av arbetsplatserna. Slutsatsen av detta blir att en större del av stadens behov av nya bostäder bör tillgodoses i Västerort medan fler arbetsplatser i Söderort är önskvärt.

Av det remitterade ärendet framgår att näringslivsfrågorna fått en framskjuten plats i visionen. Tyvärr framhävs dock huvudsakligen Skärholmen-Kungens Kurvaområdet som redan är mest välförsett med kommersiell service medan utvecklingen av näringslivservice-arbetsstillfällen i Älvsjö-Vantör-Farstastråket inte främjas. I fortsatta arbetet finns skäl att också analysera vilken typ av näringsliv som gynnar olika delar av Söderort. Exempel: vilka verksamheter genererar mer/mindre arbetsstillfällen för boende i närområdet, vilka kräver utökad trafikkapacitet, parkeringsutrymmen eller tung trafik, vilka stärker annan lokal företagsamhet (lunchrestauranger, dagligvaruhandel etc). En strategi för små lokala centrumanläggningars överlevnad är likaså en angelägen uppgift.

Visionens syfte är att lyfta fram de kvalitéer och möjligheter som finns i Stockholms södra stadsdelar samt stimulera tillväxt och långsiktig hållbar utveckling. Det innebär både att åtgärda brister och jämna ut obalanser mellan områden och att samtidigt ta fasta på och utveckla varje områdes särart. Enligt förvaltningens uppfattning finns en viss obalans i ärendet, såväl beträffande de geografiska som de tematiska målen. Stråket mellan Globen och Skärholmen med upplevelseindustri och redan relativt utvecklad kommersiell verksamhet får förhållandevis stort utrymme medan inriktningen för övriga Söderort som har mindre av dessa tillgångar är mer diffus. Till Farstaområdets största kvalitéer hör närheten till natur- och rekreationsområden. Utöver befintliga grönområden utgör Högdalstopparna och idén om Ekopark Syd en stor utvecklingspotential inom Fagersjö och Rågsved. Restaurering av sjön Magelungen är ett önskemål som drivs av boende runt sjön, inklusive huddingebor och inom stadsdelsförnyelsen.

Det är viktigt att alla tematiska områden får ett utrymme. Inriktningen behöver utvecklas och preciseras. Självfallet kan inte, och bör inte, alla insatser preciseras i det inledande skede vision för Söderort befinner sig. Ett "nätverk" bestående av representanter för näringslivskontoret och stadsdelsförvaltningarna har bildats och arbetar nu med att ta fram ett mer utvecklat inriktningsdokument med Vision för

nu med att ta fram ett mer utvecklat inriktningsdokument med Vision för Söderort som plattform. Se vidare under "Näringslivskontoret samordnare av visionen" nedan.

Bland de geografiska områden som ska prioriteras finns Skarpnäcks stadsdelsområde inte med. Enligt stadsdelsförvaltningens uppfattning skiljer sig inte Skarpnäcks stadsdelsområde från övriga Söderort då det gäller problem eller resurser på sådant sätt att det bör undantas. I flera fysiska "visionsfrågor" som är angelägna för Farstaområdet, t.ex. förbindelser mellan grönområden, en eventuell tvärsårväg (Spårväg Syd), ett nytt bostadsområde på gränsen mellan nordöstra Sköndal och Skarpnäck, krävs samverkan över områdesgränsen. Detsamma kan gälla frågor om näringsliv, service, utbildning, mångfald, etc.

Näringslivskontoret samordnare av visionen

Stadsdelsförvaltningen tillstyrker att Stockholms Näringslivskontor AB får uppdraget att samordna genomförandet av Vision för Söderort. Det är dock viktigt att även de tematiska frågor som inte har direkt anknytning till "ett starkare näringsliv" får uppmärksamhet.

Det saknas ett egentligt organisationsförslag för hur samverkan mellan berörda nämnder/förvaltningar ska ske. För närvarande finns ett "nätverk" bestående av representanter för Näringslivskontoret och stadsdelsförvaltningarna som arbetar med ett "Inriktningsdokument för samverkan i nätverk mellan stadsdelsförvaltningarna i Söderort". I detta dokument, som ännu ej hunnit förankras, utvecklas ett antal frågor som rör såväl arbetet med visionen som stadsdelsförnyelsen och andra kommungemensamma mål.

Under Näringslivskontoret behöver en fastare organisation bildas. Stadsdelsförvaltningen föreslår dels att detta nätverk, gärna utökat med representanter för andra berörda förvaltningar (gatu- och fastighetskontoret, stadsbyggnadskontoret, miljöförvaltningen, m.fl.), blir ett bestående samverkansforum. Därutöver kan förstås, som alltid, samverkan ske i andra konstellationer förvaltningar emellan.

Förslag och åtgärder behöver också få en fortlöpande formell sanktion på stadsdelsförvaltnings- respektive stadsdelsnämnds nivå.

Stadsdelsförvaltningen förutsätter att näringslivskontoret återkommer med ett utvecklat förslag till samverkansorganisation.

Vilket inflytande medborgarna, t.ex. genom stadsdelsförnyelsen, ska ha inom Vision för Söderort kan behöva klargöras i ett organisationsförslag.

Då Vision för Söderort i flera avseenden tar upp frågor som regleras i översiktsplanen behöver denna koppling och förhållandet till stadsbyggnadsnämndens ansvarsområde klargöras.

Intensifierat arbete

I ärendet föreslås slutligen att kommunfullmäktige ska "... ge berörda nämnder och styrelser inom staden i uppdrag att intensifiera arbetet med genomförandet av visionen."

Stadsdelsförvaltningen tillstyrker förslaget med den reservationen att "genomförandet av visionen" måste ses som en ambition, inte ett åtagande, eftersom visionen inte består av färdiga, realiserbara, finansierade etc. åtgärder.

Hägerstens stadsdelsnämnd beslutade den 22 april 2004 att tillstyrka stadsledningskontorets förslag till inriktning för genomförande av Vision för Söderort. Därutöver godkänner stadsdelsnämnden inriktningsdokumentet från berörda stadsdelsförvaltningar i söderort.

Reservation anfördes av ledamoten *Christer Wicksell m.fl.* (m) enligt följande.

1. Hägerstens stadsdelsnämnd lämnar förslaget till kommunstyrelsen utan eget ställningstagande samt anför därutöver

Det är ett håll mot de boende i Hägersten att tala om "Vision för Söderort" samtidigt som ett resursfördelningssystem kommer att införas vilket kommer att dränera stadsdelen på ekonomiska resurser och utvecklingsmöjligheter.

I syfte att utveckla Söderort är det angeläget att tillväxten i Söderort ökar, att nya arbetsmöjligheter skapas, att företag bildas, att de befintliga företagen expanderar, att skolan utvecklas, att utomhusmiljön är trygg och säker, att nya bostäder växer.

Den öppna arbetslösheten i Sverige var i februari 6,05 % trots att omfattande arbetspolitiska åtgärder genomförs vilket sysselsätter 4% av befolkningen med utbildning och anställningsstöd.

För att uppnå en positiv utveckling i Söderort är det angeläget att företagandet utvecklas och att fler personer ges möjlighet att försörja sig själva genom arbete.

Hägerstens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 april 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Hägersten har aldrig berörts av projekt som ytterstadssatsningen, storstadssatsningen eller stadsdelsförnyelsen, men vi har alltid strävat efter att samverka med närliggande stadsdelsförvaltningar. Ett utvidgat samarbete mellan samtliga stadsdelsförvaltningar i söderort ser vi därför som mycket positivt. Även om vi har olika förutsättningar, beroende på befolkningsstruktur, bebyggelse och miljö, har vi ändå många gemensamma frågor som vi tjänar på att samarbeta kring. Ett mer strukturerat samarbete kring olika projekt över stadsdelsgränserna är något som vi alla vinner på.

Nätverket måste kunna förändras utifrån de olika projekt som är mest aktuella och där frågor kan lösas tillsammans med gemensamma resurser, både när det gäller handläggartid och finansiering.

Inom Hägerstens stadsdelsområde finns ett flertal områden som behöver utvecklas. Som exempel kan nämnas upprustning av Eolshällsområdet, ett flertal lekplatser i hela Hägersten samt alla centrumanläggningar. Det finns också önskemål om att skapa ett skulpturstråk från Västertorp till Vinterviken.

Nya bostäder planeras på ett flertal platser i Hägersten, i samband med detta bör värdefulla grönytor bevakas och grönområden förstärkas om möjligt. De bollplaner och idrottsanläggningar som finns bör också ses över.

När det gäller frågor om infrastruktur så påverkas vi både i projekt som Spårväg Syd, södra inre tvärleden samt Vägverkets Nord-sydliga förbindelser i Stockholmsområdet. Spårväg Syd är ett projekt i samarbete mellan gatu- och fastighetskontoret, Huddinge kommun och regionplane- och trafikkontoret. Målet är en yttre tvärsårväg med sträckning från Älvsjö, via Fruängen, Skärholmen, Kungens kurva bort till Flemingsberg. Södra inre tvärleden är ett projekt inom Stockholms stad för att förstärka vägförbindelsen mellan Nynäsvägen och E4/E20. Påfarten till tvärleden planeras att ligga vid trafikplats Västertorp. I Vägverkets planering för att förbättra de nord-sydliga genomfartsförbindelserna omfattas Hägerstens stadsdelsområde framförallt av alternativet Diagonal Ulvsunda.

Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade den 19 april 2004 att tillstyrka stadsledningskontorets förslag till inriktning för genomförande av Vision för Söderort och översända förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som remissyttrande. Nämnden godkände också inriktningsdokumentet från berörda stadsdelsförvaltningar i söderort.

Reservation anfördes av vice ordföranden *Magnus Hellström* och ledamöterna *Anne Wompa* och *Daniel Somos* (alla m) till förmån för det egna förslaget, enligt följande.

Stadsdelsnämnden beslutar att avstyrka stadsledningskontorets förslag till inriktning för genomförande av Vision för Söderort, i huvudsak godkänna och översända stadsdelsförvaltningens yttrande till kommunstyrelsen som svar på remissen samt i huvudsak godkänna inriktningsdokument från berörda stadsdelsförvaltningar i Söderort. Däröver överlämna följande yttrande som svar på remissen:

Vi är mycket tacksamma och glada över så många kulturella institutioner, såsom konstfack, Färgfabriken, Skulpturens hus, Skulptörförbundet, designcenter osv., valt att etablera sig i vårt område. Vi är dessutom villiga att arbeta för att den kulturella prägeln av området ökar, exempelvis vill gärna se att ett museum över Alfred Nobels verksamhet etableras i Vinterviken. Vi anser dock att stadsledningskontorets prat om ett upplevelse- och designstråk Liljeholmen – Södertälje är på gränsen till planeekonomiskt och naivt och kan dessutom upplevas som diskriminerande av andra branscher verksam i Söderort. Enligt vår mening är det just mångfalden, blandningen av bostäder, näringsliv, sport och kultur, som gör Liljeholmen till ett

städer, näringsliv, sport och kultur, som gör Liljeholmen till ett spännande område att leva i. Därtill kommer det natursköna läget vid vattnet och närheten till innerstaden.

Vidare vill se att följande åtgärder vidtas:

Trafik

1. Genom Söderort löper ett antal större motorleder. På vissa platser löper de mycket nära bostäder och det skulle påverka Söderorts attraktionskraft i positiv riktning om ordentliga bullerskydd byggdes till skydd för bostäderna på de mest utsatta platserna.
2. De norra delarna av Söderort präglas av sin närhet till vattnet. Man borde eftersträva att bättre tillvarata den marina karaktären och satsa på att tillskapa fler färjelinjer.
3. Förbifart Stockholm måste byggas för att avlasta Söderort från trafik, och det självklara läget för en ny förbifart är i Söderorts västliga delar.
4. Inom Liljeholmens stadsdelsnämndsområde råder en skriande brist på P-platser vilket måste åtgärdas.

Bostäder

5. I stora delar av Söderort domineras bostadsbeståndet kraftigt av vissa fastighetsägare och upplåtelseformer. Vi tror att det är bra med ett blandat boende och därför måste vi sträva efter att det ska bli mer blandade upplåtelseformer och ett mer varierat ägande av boendet i Söderort.
6. Det finns fortfarande många goda lägen att bygga på i Söderort. Vi anser exempelvis att Västberga företagsområde och Årstafältet är två centralt belägna områden som skulle vara lämpliga att förvandla till bostadsområden.
7. Stoppa flytten av asfaltsverk till Västberga. Ett asfaltsverk i ett så centralt läge som Västberga är ytterst olämpligt.

Handel

8. Vi anser att det är viktigt att försöka hålla liv i alla småcentra som många gånger för en tynande tillvaro. Exempelvis bör man eftersträva att det finns tillräckligt med P-platser även i småcentra.

Kultur

9. Vi vill bevara gamla byggnader och tillvarata och utveckla den karaktär som finns på olika håll i Söderort.
10. Bevara MACKEN i Midsommarkransen. Industribyggnaden i kvarteret Konvulvolus 1 i gamla Midsommarkransen står under rivningshot. Byggnaden har en intressant historia. 1912 bildade de fyra kompanjonerna Mathiesen, Andersson, Collin och Key ett bolag och uppfann och tillverkade den första bensinpumpen som genom sin exakthet blev godkänd av Kungliga myntverket. Begynnelsebokstäverna i kompanjonernas efternamn bildar ordet MACK och används än idag i folkmun som beteckningen av ett ställe där man tankar drivmedel för motorfordon. På 1920-talet

en av ett ställe där man tankar drivmedel för motorfordon. På 1920-talet flyttade MACK till fastigheten Konvulvolus 1 för att bedriva sin verksamhet.

11. Bygg ett Nobelmuseum i Vinterviken. I Vinterviken finns unika lämningar av Alfred Nobels verksamhet. Alfred Nobel, kemist, uppfinnare, industriman och instiftare av nobelpriset är förmodligen den internationellt mest kände svensk som någonsin levat. Han patenterade inte mindre än 85 uppfinningar. Den stora förmögenhet som Nobel skapade genom sin sprängämnesindustri testamenterade han till en stiftelse, som av den årliga avkastningen skulle utdela penningpriser till dem som har "gjort mänskligheten den största nytta".

Trots att Nobel är den svensk som förmodligen är mest känd utomlands finns det inget museum över hans liv och gärning. Det finns inte ens en staty över honom i Stockholm. I Vinterviken finns hus och spränggropar bevarade från Nobels sprängämnesfabrik Nitroglycerin AB som grundades år 1864. Vi hoppas innerligt att åtminstone ett Nobelrum ska inrymmas i Nobels gamla svavelsyrefabrik, numer Skulpturens hus. Vi ser gärna också att en Nobelstaty blir verklighet. Ett Nobelmuseum och en Nobelstaty i Vinterviken skulle berika Stockholm som huvudstad och vara en tillgång för hela stadens besöksnäring.

Trygghet

12. Söderort har tyvärr ett dåligt rykte. Många stockholmare förknippar Stockholms södra förorter med droger och brottslighet. Även om detta till stor del är överdrifter och fördomar är det viktigt att ta problemen på allvar och kraftfullt bekämpa brottsligheten. Det är särskilt viktigt att arbeta brottsförebyggande. Närpolisreformen har havererat och Polisen i Söderort måste få kraftigt ökade resurser."

Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 april 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Lägesredovisning och organisation

Förvaltningen har inget att invända mot den föreslagna projektorganisationen eller lägesredovisningen. Förvaltningen ser det som positivt med inriktningen mot ett upplevelse- och designstråk Liljeholmen – Södertälje och därmed också samarbetet med grundskola- gymnasieskola i utbildningsfrågor inom detta område. Förvaltningen förutsätter också att den verksamhet som finns i Marievik, bland annat Modehuset, tas tillvara i utvecklingen av söderort. Vidare har förvaltningen tidigare pekat på möjligheterna i Vinterviken att i Skulpturens Hus härbärgera ett Nobelmuseum.

Samarbete i nätverk

Liljeholmen har aldrig berörts av samarbete med andra förvaltningar inom projekt som ytterstadssatsning, storstadssatsning eller stadsdelsförnyelsen.

Ett samarbete mellan samtliga stadsdelsförvaltningar i söderort ser förvaltningen därför som mycket positivt. Även om stadsdelarna har olika förutsättningar, beroende på befolkningsstruktur, bebyggelse och miljö, har vi ändå många gemensamma frågor som vi tjänar på att samarbeta kring. Ett mer strukturerat samarbete kring olika projekt över stadsdelsgränserna är något som vi alla vinner på.

Nätverket måste kunna förändras utifrån de olika projekt som är mest aktuella och där frågor kan lösas tillsammans med gemensamma resurser, både när det gäller handläggartid och finansiering.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade den 18 maj 2004 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar till kommunstyrelsen på remissen "Vision för Söderort – redovisning och organisation".

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden *Billy Östh m.fl. (m)*, enligt följande.

I remissen förordas att stadsdelsnämndernas ställning stärks. Vi vill hänvisa till vår inställning att stadsdelsnämnderna bör avskaffas. Såsom vi framförde i samband med att årets verksamhetsplan fastställdes anser vi att uppdelningen av Stockholm i stadsdelsnämnder är konstlag och felaktig. Den mellannivå med extra byråkrati och extra politiker som stadsdelsnämndsorganisationen innebär, ger inte ökad demokrati, eller ökat inflytande för medborgarna. Den innebär ökade kostnader, ineffektivitet och hinder för medborgarna.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 juni 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning anser att arbetet med Kärrtorps centrum är mycket värdefullt. Det arbete som staden påbörjat beträffande komplettering av bebyggelse i stadsdelen har också stor betydelse för att stärka Kärrtorps centrum. I stadsledningskontorets och Stockholms näringslivskontor AB:s tjänsteutlåtande lyfter man fram att samarbete har inletts med Tyresö och Nacka kommuner om Skrubba - Lindalen – Ältaområdet. Förvaltningen ser samarbetet som positivt men har varken informerats om eller inbjudits att delta i detta samarbete.

Remissen anger några frågor som är betydelsefulla för det fortsatta arbetet. Det är t ex. viktigt att intensifiera utvecklingstakten och samtidigt stärka stadsdelsnämndernas roll. Skarpnäcks stadsdelsförvaltning delar denna uppfattning men anser att stadsdelsnämndernas roll även behöver förtydligas. Förvaltningen vill framhålla att mycket av söderortsutvecklingen har stadsdelsnämnden ingen rådighet över. Förvaltningen ser det som självklart att det sker en samordning mellan stadsdelsförnyelseprojekten och "Vision för Söderort". Ett exempel som stadsledningskontoret och Stockholms näringslivskontor AB lyfter fram är "gröna

ingslivskontor AB lyfter fram är "gröna söderort" – åtgärder för att utveckla och marknadsföra rekreation. Skarpnäcks stadsdelsområde berörs av två "gröna" områden – Flatenområdet som nu har blivit naturreservat och Nackagårds naturreservat som är under bildande. Skarpnäcks stadsdelsområde har stor potential som det "gröna söderort".

Det gröna Skarpnäck är ett av tre viktiga område som stadsdelsförnyelseprojektet har valt att fokusera på. Turism, marknadsföring av Sörmlandsleden, konferensanläggningar / hotell med stadsnära naturturism som specialitet skulle vara en möjlig utveckling. Likaså att lyfta Björkhagens centrum och marknadsföra detsamma som "Porten mot naturen" och Sörmlandsleden. Där skulle det kunna finnas ett ställe för uthyrning av cyklar, skidor, ryggsäckar och annan friluftsutrustning samt friluftscatering i samarbete med lokala småföretag. Förvaltningen anser dock att en större satsning på stimulansåtgärder behövs för att till fullo ta tillvara och marknadsföra denna gröna resurs.

Två andra områden i fokus för stadsdelsförnyelsen, som även lyfts fram i det första remissvaret till "Vision för Söderort", är kultur och utbildning. Förvaltningen menar att även här finns resurser inom stadsdelsområdet. Skarpnäck har bra förskolepedagogik, rikt kulturutbud och en tradition av att arbeta med naturvetenskap från förskola till gymnasium i ett geografiskt område (Bagarmossen / Kärrtorp). Naturvetenskaplig och pedagogisk forskning skulle kunna ske i samarbete med Stockholms högskola. Ett "kunskapscentrum / pedagogiskt utvecklingscentrum" skulle kunna lokaliseras till Skarpnäck i samarbete med Reggio Emilia-institutet och lärarhögskolan för förskolepedagogik. Centret skulle kunna vidareutveckla "Pedagogik i en föränderlig omvärld - The Stockholm projekt" som är ett mycket känt arbete inom förskoleområdet. Det finns flera möjliga samarbetspartners för kultur: Kulturskolan i Bagarmossen, Turteatern i Kärrtorp och kulturskolan Raketen i Björkhagen. Stadsdelens närhet till unika naturområden skulle kunna inspirera till utbildning i naturpedagogik och utveckling av gröna gårdar i samarbete med Ultuna och NÄRINGS- och HANDELSHÖGSKOLEN I STOCKHOLM. näringslivet i fokus och att Stockholms näringslivskontor AB därför ska ansvara för den permanenta projektorganisationen vill Skarpnäcks stadsdelsförvaltning påpeka följande: "Vision för Söderort" är en komplex fråga som berör många olika förvaltningar och områden inom Stockholm. Förvaltningen förordar att ansvaret ligger hos kommunstyrelsen.

Förvaltningen vill slutligen poängtera betydelsen av att Spårväg Syd studeras samtidigt i hela sin sträckning fram till Skarpnäck. En utbyggnad av spårvägen är viktig för att binda ihop olika delar och därmed bidra till en utveckling i hela söderort.

Skärholmens stadsdelsnämnd beslöt den 22 april 2004 att godkänna förvaltningens svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av *Liliane Svensson m.fl. (s)*, *Margareta Johansson m.fl. (v)*, *Urban Johanson m.fl. (mp)*, *Mikael Norstedt (kd)* och *Gustav Åkerblom (fp)* enligt följande.

Majoriteten instämmer i förvaltningens synpunkter och förslag och yrkar bifall till dessa. Vi vill dock därutöver med kraft understryka vikten av att också lokalt verksamma politiker i Skärholmens Stadsdelsnämnd på lämpligt sätt involveras i arbetet med framtagande av "Vision för söderort" = ("Vision för Skärholmen"). Vi vill också erinra om att en enig nämnd, (endast m-reservation) uttalat sig för ett bevarande av "Sätraskogen" med de gränser till bebyggelsen som i dag gäller. Det är därför av stor betydelse att man i "Vision för söderort" inte bara arbetar med handelns och upplevelseindustrins utbyggnad.

Vi menar därför att det är av största vikt att också "Grönstrukturen" finns med i alla diskussioner om hur Huddinge och Stockholm (Skärholmen) kan sammanlänkas, det är synnerligen viktigt att Sätraskogen i Skärholmen och Gömmarereservatet i Huddinge bevaras intakta in i framtiden.

Särskilt uttalande gjordes också av *Mikael Nordstedt m.fl. (kd)* enligt följande.

De senaste åren har ett flertal olika "satsningar" genomförts i staden. Ytterstadssatsningen, som startade 1995, har till syfte att bryta segregationens negativa konsekvenser och att skapa rättvisa levnadsvillkor i staden. Mål, inriktning och prioriteringar, liksom organisationen av det konkreta arbetet, har dock förändrats över tiden. Vissa stadsdelar har också omfattats av storstadssatsningen där insatser bland annat syftat till att höja förvärvsfrekvensen och minska socialbidragsbehovet. Flera må inom ytterstads- och storstadssatsningarna har överlappat varandra.

Framtidsvisionen Kista Science City har syftat till att utveckla näringsliv, forskning och högskola och skapa en levande stadsmiljö, bättre kommunikationer och attraktiva mötesplatser. Syftet med Vision för Söderort har varit att lyfta fram kvaliteterna i stadsdelarna söder om Årstaviken och låta dessa ligga till grund för olika förslag till hur dessa kvaliteter skulle kunna utvecklas och ta tillvara områdenas tillväxtpotential.

Innan den nya majoriteten tog över efter valet 2002 var inriktningen att skapa en bättre samordning av dessa olika strategier och satsningar. Trots att flera stadsdelar i ytterstadssatsningen också omfattades av storstadssatsningen var de olika projekten inte samordnade i den utsträckningen de skulle kunna vara. Kristdemokraternas förslag var att alla pågående och kommande satsningar, projekt och visioner med inriktning på att utveckla och förnya ytterstaden skulle samordnas. En ansökan gjordes också hos regeringen om att under en fyraårs period få nyttja 2 miljarder av bostadsbolagens vinstmedel i en samordnad satsning på ytterstadens förnyelse. Denna ansökan avsågs av regeringen.

En samordning motiveras av att de fyra satsningarna har samma övergripande mål – att utveckla och förnya ytterstaden. Satsningarna har delvis också samma eller överlappande delmål som tex. Att öka sysselsättningen i ytterstaden eller att åstadkomma fysiska förbättringar i boendemiljöerna. Satsningarna har däremot delvis olika utgångspunkter. Medan Vision för Söderort tar sin utgångspunkt i tillväxtpotential, utvecklingsmöjligheter och viss regionalisering riskerar Stadsdelsförnyelsen, gamla ytterstadssatsningen, att medföra en fokusering på områdenas problem och en negativ stigmatisering genom att vissa geografiska områden pekas ut som utsatta och behövande.

I den forskning som för närvarande bedrivs om framgångsrikt utvecklingsarbete betonas vikten av en bred ansats. Detta framgår tydligt i den forskningsöversikt som nyligen givits ut av Integrationsverket: "Förort i fokus – intentioner för miljoner", (Helene Lahti Edmark, IV rapport 2002:01). I rapporten konstateras att forskningen ger belägg för att det krävs "flersträngade strategier, dvs. arbete på flera fronter samtidigt, både när det gäller mål och metoder för att åstadkomma varaktiga resultat. I rapporten konstateras vidare att "utan tvekan ser forskarna de boendes medverkan och engagemang som den viktigaste grundbulten i framgångsrika interventioner.

Förslaget om att stadens näringslivskontor ska samordna arbetet är bra. Söderortsvisionen som till en början mestadels innefattade förslag om bostadsbebyggelse, har nu en tillväxt och näringslivsinriktad ansats.

Det är därför viktigt att man har i åtanke att tillskapa ytor för spontanidrott i den planerade bostadsbebyggelsen. Att främja idrottsliga aktiviteter även utanför föreningar och klubbar utan kommersiella intressen.

Även de grönområden vi i Skärholmen har, bör vi slå vakt om och inte låta näringslivsinriktningen ta över helt i Vision för Söderort.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 juni 2004 har följande lydelse.

Förvaltningen tycker att det är viktigt att man går in i en fas med tydligare fokusering på genomförande och att arbetet med genomförandet av Söderortsvisionen skall intensifieras. Därför bör en projektorganisation bildas för arbetet med Söderortsvisionen som har mandat att gå vidare och utveckla både långsiktiga och kortsiktiga förslag. Projektorganisationen skall ha en god förankring i de förvaltningar som berörs. Stadsdelsnämndernas roll i genomförande av visionen bör stärkas.

Förvaltningen tycker att det är bra med fokusering på några väsentliga punkter som skall föra utvecklingen framåt såsom näringslivsfrågor, kompetens och utbildning, upplevelseindustri inkl design, bostäder och infrastruktur och konst. Stadsdelsförvaltningen och nämnden skulle vilja ha större möjligheter att inom ramen för söderortsvisionen kunna investera i mindre projekt samt att kunna ha medel att utreda olika frågor.

Vantörs stadsdelsnämnd beslutade den 29 april 2004 att åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen samt att därutöver anföra följande.

Vi delar förvaltningens uppfattning att det kan vara tveksamt att ge ett enskilt bolag uppdraget att samordna arbetet med att genomföra visionen. För att insynen och påverkansmöjligheten ska vara så stor som möjligt för alla dem som berörs vill vi därför att en tydlig tids- och genomförandeplan görs upp och presenteras. Dessutom vill vi att det görs tydligt på vilket sätt berörda stadsdelsnämnder i Söderort kommer att beröras av visionsarbetet och ges möjlighet att påverka det.

Reservation anfördes av vice ordföranden *Henrik Ehrenberg* (kd), ledamoten *Lena Kling m.fl.* (fp) och ledamoten *Marie Ljungberg Schött m.fl.* (m) till förmån för sitt förslag till beslut, att nämnden skulle ställa sig bakom förvaltningens förslag.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden *Henrik Ehrenberg* (kd) och ledamoten *Lena Kling m.fl.* (fp) enligt följande.

Det behövs rejäla satsningar på de södra förorterna i Stockholm. Syftet med *Vision för Söderort* är att skapa den handlingskraften som behövs för att förstärka och lyfta fram dessa områden. I förslaget till inriktning och organisation finns många åtgärdsförslag och idéer om hur visionen ska uppnås. Det är rätt att inrikta utvecklingsstrategier kring näringslivets arbetsvillkor och bostadsutbyggnad. Men man kan också med fördel söka utvecklingsvägar inom den verksamhet som redan finns i stadsdelen.

Tyvärr saknar förslaget konkreta idéer för just vårt område;

Inga konkreta åtgärder nämns om hur medborgarna i Vantör kommer att få en högre livskvalitet med ökat näringsliv, integration och tillväxt. Det saknas konkreta förslag på hur och i vilken utsträckning de berörda förvaltningar kommer in i arbetet. Idéer om att Söderort lämpar sig väl för tillskapande och uppmuntran av s k kulturella kluster. Sådana satsningar har genomförts i flera storstäder i världen såsom New York och Berlin. Kulturlivet skulle kunna vara en mycket positiv kraft i utveckling av Söderort och då talar vi inte om nya spektakulära åtagande inom design utan inom den verksamhet som redan idag finns.

Det bör också påpekas att det är denna typ av övergripande arbete som kommunstyrelsen i större utsträckning än i dag borde koordinera.

Särskilt uttalande gjordes också av ledamoten *Marie Ljungberg Schött m.fl.* (m) enligt följande.

Det arbete med en vision för Söderort som den förra moderatledda majoriteten initierade måste fortsätta, inte minst med anledning av den hemmagjorda depression som Stockholm drabbats av till en följd av socialdemokraternas skatteschock och avgiftshöjningar. Ska Stockholm åter bli en stad som växer måste politiken läggas om och nya insatser göras för att främja företagande och sysselsättning i hela Stockholm, men inte minst i stadens södra delar. Vi välkomnar därför att arbetet med Vision för Söderort nu fortsätter och vill understryka viken av att berörda nämnder och styrelser inom staden intensifierar arbetet med genomförandet av visionen.

Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 april 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen har med stort intresse tagit del av stadsledningskontorets och näringslivskontorets redovisning av hur stadens arbete med Söderortsvisionen bedrivits sedan fullmäktiges beslut 2002. Det kan konstateras att ett antal insatser för att lyfta söderort har genomförts, men också att det krävs vidareutveckling och intensifiering av arbetet inom flera av visionens områden för att uppnå de övergripande målen. Ett exempel på hur stadens gemensamma arbete med söderortsvisionen kan vidareutvecklas är den samverkan mellan stadsdelsförvaltning och näringslivet som efterlyses i visionen. För att kunna efterlysa en förstärkning av samarbetet inom staden kring utvecklingsområdet Älvsjö-Vantör-Farsta. Detta utvecklingsarbete har hittills främst fokuserats på att utreda förutsättningarna att utveckla kommunikationerna inom denna del av regionen, exempelvis genom att förlänga tunnelbanan mellan Hagsätra och Älvsjö samt genom en ny tvärlid för vägtrafik mellan Nynäsvägen och E4/E20. Ambitionen med det framtida samarbetet inom staden bör enligt förvaltningen vara att vidareutveckla det sektorsövergripande perspektivet, exempelvis kring frågor som rör boendemiljöer, tillgången till attraktiva fritidsaktiviteter och rekreationsområden etc.

När det gäller den framtida organisationen kan det enligt förvaltningens mening principiellt ifrågasättas om det är lämpligt att ge ett enskilt bolag inom staden uppdraget att samordna det samlade arbetet med att förverkliga visionen i stället för kommunstyrelsen, inte minst med tanke på SPO-utredningens slutsatser kring stadens politiska organisation. Förvaltningen ser dock positivt på att tillväxtfrågorna får stor betydelse för det framtida arbetet och motsätter sig därför inte den föreslagna organisationen under förutsättning att man samtidigt kan behålla det stads- och sektorsövergripande perspektivet.

Förvaltningen föreslår att nämnden tillstyrker stadsledningskontorets och Stockholms näringslivskontors förslag till inriktning och organisation för genomförandet av visionen.

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen samt att därutöver anför följande.

Under utvecklingen av de geografiska utvecklingsområdena saknar vi att inget sägs om de omfattande planer som finns när det gäller ett nytt centrum i Älvsjö. Vi har också i alla sammanhang fört fram att en lösning av Älvsjövägen är en mycket viktig del i anslutning till ett nybyggt centrum. Likaså för den expansion som sker i övrigt i området framförallt Älvsjömässans utbyggnad och den föreslagna bebyggelse på Magelungsvägen.

Förutom tillskapandet av många lägenheter i Älvsjö centrum har vi även en stor utbyggnad på Långbro sjukhusområde, Solberga sjukhusområde och förtätningen i Solberga. Inget sägs om dessa planer. Det är viktigt att dessa frågor fångas upp i arbetet med Visionen för Söderort.

Vi vill också fästa uppmärksamheten på att förutom upplevelseindustri och design även införa kultur som ett viktigt begrepp i visionen för Söderort. Vi vill även erinra om att frågan om fjärrtågstation i Älvsjö är angelägen att ta upp i anslutning till Vision Söderort.

I övrigt hänvisar vi till vårt yttrande över Vision Söderort 2002-04-25.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 april 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser mycket positivt på visionens ambitioner att skapa en helhetslösning för att utveckla söderort. Det är också positivt om arbetet med visionen tar fart och ges en samordnad projektledning. Förvaltningen är dock tveksam till att projektet samordnas av Stockholms stads näringslivskontor. Ett projekt av så övergripande karaktär torde tjäna på att ges en mer central styrning och inte styras av ett av stadens bolag. Eftersom bostadsfrågan får ses som den enskilt viktigaste tillväxtfaktorn torde projektet också tjäna på en tydligare samordning med arbetet med att bygga 20 000 nya bostäder till 2006 som idag har en egen projektorganisation.

Förvaltningen ser positivt på att arbetet med visionen involverar stadsdelarna i högre grad, men önskar ett tydligare uppdrag om vilken roll stadsdelarna ska ha i detta arbete. Under våren har initiativ tagits av näringslivskontoret att samla stadsdelarna i ett nätverk för utbyte av information kring olika projekt som pågår i stadsdelarna. Syftet är att förbättra möjligheterna till samarbete i utvecklingsfrågor inom i första hand områdena arbetsmarknad, näringsliv och fysisk planering. Avsikten är att samarbetet ska ske i form av erfarenhetsutbyte och i gemensamma projekt inom de frågor där stadsdelsnämnderna kan dra nytta av samarbete. Ett inriktningsdokument håller på att tas fram för hur samarbetet kan ske. Eftersom förutsättningarna i de ingående stadsdelarna skiftar är det dock i nuläget svårt att se hur detta arbete ska

stadsdelarna skiftar är det dock i nuläget svårt att se hur detta arbete ska organiseras och prioriteras.

Kommunstyrelsens arbetsmarknads- och integrationsberedning har den 18 maj 2004 lämnat ett särskilt uttalande av Teres Lindberg m.fl. (s) och Ann-Margarethe Livh (v) enligt följande.

Det är bra att redovisningen anger att stadsdelsnämndernas roll måste stärkas i det fortsatta arbetet. Stadsdelsnämnderna, medborgarna och lokala aktörer av olika slag har naturligt en central funktion i ett långsiktigt syftande utvecklingsarbete i den egna närmiljön.

Samordningen med satsningen på Stadsdelsförnyelse är mycket angelägen, inte enbart för den ekonomiska resurs som finns där utan framför allt med tanke på Stadsdelsförnyelsens grundfundament – samverkan mellan lokala och centrala kommunala instanser och det metodiska, strukturerade sättet att arbeta med utvecklingsfrågor i nära samverkan mellan medborgare, förtroendevalda och tjänstemän. Självklart är också att olika satsningar för långsiktigt hållbar positiv utveckling i staden inte ska ske i separata processer utan samordnas.

En väl fungerande arbetsmarknad är en viktig förutsättning för näringslivets möjligheter till utveckling. Här fyller Kompetensfonden en viktig funktion genom att möjliggöra en rad satsningar på att rusta och stärka arbetssökande inför ett inträde på arbetsmarknaden. I de åtgärder som antingen redan pågår eller planeras är nära kontakt med lokala företagsområden en viktig framgångsfaktor.

En väl fungerande arbetsmarknad är också syftet med de riktlinjer för stadens arbetsmarknadspolitik som nu remissbehandlas inför beslut i fullmäktige i höst. Riktlinjerna kommer att ange stadens ansvar i dessa frågor, vid sidan om de åtgärder som sker inom ramen för den nationella arbetsmarknadspolitiken.